10,[illegible] | 39
33
10
1

[redacted]

[redacted]

110
140
32

Carnet nº 1

Una porta només pot ser oberta o tancada, però no les dues coses a la vegada. Quan el progrés de la ciencia, cultura, art etc obre una porta no la cal deixar tancar per ningú. Si una porta és entreoberta hi cal posar el peu per no deixar-la tancar i empenyer prou i amb força, si està amb les frontisses rovellades, per obrir-la de bat a bat. Una porta oberta de bat a bat és signe de franquesa. Malfieu-vos de les persones que al obrir-vos la porta de casa seva ho fan deixant-vos passar amb justesa. Els maquiavèlics han après el sistema de fer creure (i dir-ho) que han obert una porta quan en efecte és tancada i no tenen gens de ganes d'obrir-la.

Es una forma com una altra la de dir que una porta és oberta quan hom l'ha deixada de tal manera que només hi passa la cua del gat i hom ha deixat al darrera prous obstàcles de pes perquè ningú no hi pugui passar.

Quan per donar pas al progrés cal obrir una porta i els qui en posseeixen la clau no la volen obrir de cap manera només hi ha dues solucions: trobar el serraller que la sàpiga obrir o posar prou gent a empenyer per enderrocar-la. (Opto a aquestes solucions)

Julien Green va dir: no cal pas confondre la memòria i el talent. Es pot tenir memòria i ser un cretí i es pot ser un geni sense tenir memòria

Frankiln D. Roosevelt va dir: "El més important en la vida no és pas d'haver reeixit, sinó d'haver-ho provat."

La veritable amistat es mostra generosa, expansiva, indiscreta, tirànica a l'ocasió.

25 anys de pau. Deixa'm riure. 25 anys de rancúnia, de temença i de submissió esperança pels uns i 25 anys de força, de farsa i de por. 25 anys de guinyol

El que vulgarment hem donat per dir-ne amor és una qüestió de sexe, de pell, d'instint, de cervell, de sentits. Mes tard quan l'amor ja és una qüestió de costum, de llit, és possible que s'hi barregin els sentiments degut a una atracció de simpatia ~~o~~ a sacrificis consentits, o als fills que unèixen les dues parts. Aleshores si la comunió ~~es~~ és total s'arriba al veritable amor, o a l'odi si l'ajuntament és causat per la sumissió havent-se esvaït les inocències de la sorpresa sexual, de l'espasme i de la voluptuositat.

No puc precisar quin escriptor (em sembla molt que fou Paul Valery) fou el qui va dir: “El millor llibre de un escriptor és aquell que no ha pogut escriure”

Un pensament meu: La vida, la naturalesa, els anys son el mateix que el grà, la mola i la farina. Abans no s'ha fet la mola, abans que el grà ha estat madur ja s'ha pensat amb la farina que en sortirà amb temps

(0)

i precisió.

Al parlar de l'amistat i els amics, ho faig de forma subjectiva. Ho faig creient en la forma mes alta i sublim d'aquesta paraula i ~~quina~~ ~~cosa~~ significat ~~[illegible]~~ enaltexe la condició humana.

Cada u de nosaltres veu les altres persones partint de la nostra manera de ser. El que nosaltres pensem de les perfeccions o defectes de les altres persones, aquestes ho pensen de nosaltres. Aquesta és una de les variacions de la nostra manera (física, instintiva, natural) de ser el centre de l'univers ~~i~~ de retop ~~la nostra~~ una de les facetes ~~cargada~~ de l'egocentrisme. La coincidència de les maneres de ser ~~[illegible]~~ de altres persones amb el que nosaltres som, o amb el que voldriem ser, ~~o [illegible]~~ dintre el nostre caràcter temperamental provoca una simpatia que si és corresposta ~~[illegible]~~ condiciona la relació mutua i encamina l'amistat. No sempre l'amistat vol dir que dues persones sien iguals en tots els aspectes. Un sol aspecte moral o espiritual, artistic, literari i fins tot ~~tot~~ físic ens pot captivar en un altre persona(3). Si s'arriba a una relació continua es crea l'amistat que serà més estreta i més lligada a mesura ~~que~~ la comprensió i els serveis que mutuament s'hauran prestat els dos amics els hauran ajudat a conèixer-se

Jo tinc molts pocs amics, encara que moltes relacions. Suposo que a tot hom deu passar el mateix(1). L'amistat és una de les menes d'amor més difícils de definir. No s'assembla en res al que s'en diu vulgarment amor i que no és res més que una atracció sexual, qüestió d'epidermis en bé contribueixen els cinc sentits, ni a l'amor maternal o filial; menys tens o tens més subtil ~~o~~ a l'amor patriòtic qüestió d'esperit. A l'amic el considereu una gemma (a vegades us sap greu que no ho sigui) i per això mateix li confieu les vostres benaurances i saben ~~que~~ que en la malaurança de la mateixa manera que ~~vol~~ vos li oferireu el vostre braç per recolzar-se quan li convingui, ell farà el mateix en el moment que sigui necessari. Per l'amic no es té cap secret, car ell és el vostre conseller, però no es molestarà encara que no seguiu el seu consell

La veritable amistat es mostra generosa, expansiva, indiscreta, tirànica a l'ocasió però franca, oberta i senzilla en tots moments, car l'amistat és una realitat personal, intransferible, independent de la voluntat i sotmesa a la llei psicològica.

Si un amic ha reeixit al curs de la seva vida (a despit que un hom no ~~hagi~~ s'hagi pogut obrir el pas que s'havia proposat) el seu èxit ~~em~~ proporciona un benestar moral com si hagués estat jo mateix el qui l'he aconseguit i en tinc un orgull, un contentament que em reposa. En canvi pateixo quan un amic topa amb dificultats de l'ordre que sigui que jo ~~f~~ no puc arranjar i que no puc pal·liar

(1) ~~L'amic és una persona que nem inconscientment, sense que la nostra voluntat hi hagi pres part, que s'avé alguna de les seves parts en alguna de les seves condicions al nostre temperament intrínsec i que ens completa i en certa manera arrodoneix, acaba el que som i el que voldríem ser.~~

Al veritable amic se li confien els secrets i les esperances, els èxits i els fracassos: l'estat d'esperit en les il·lusions o en les realitats,

segurs que estem que ell ens comprendrà.

Dels pocs amics que tinc cap d'ells no s'assembla però dauen tenir un punt comú mental, espiritual i moral amb el meu jo ~~ans~~ que fan que estiguin amb mi sempre que puc mai malgrat una llunyania de centenars de quilòmetres de la mateixa manera que jo estic amb ells sense sentir l'obstacle de la distància

La pèrdua per desaparició d'aquest món de un amic cada vegada que això ha succeït m'ha causat un gran ~~desapuntament~~ buit i m'ha estat difícil de sostreure'm a l'idea de la seva no existència. M'ha semblat perdre un puntal i si ja pensat sempre més, he sofert una gran frustració d'amistat, la veritable amistat, a la meva manera de veure és un culte al qual hi sacrifico de bona gana.

L'amic es coneix en totes ocasions: "A l'hospital i a la presó", diu una dita catalana. "I a l'exili també", dic jo. Car he tingut el temps de constatar-ho. Pel suport moral que m'han donat, per l'angúnia que han sentit per mi, per les seves ofrenes de cara a l'esperit i ~~Fa~~ àdhuc per alguna visita que m'han vingut a fer els que han pogut. Tot això no es pot pagar amb res més que per l'agraïment, pel mitjà de l'amistat.

L'amistat és el més gran do que la Naturalesa ha posat al nostre abast i el recusar-se a aquest do i als seus benfets, és negar-se a obtenir una benaurança compartida i recíproca entre els homes. Qui no té amics o no té sinceritat en la seva amistat és un home sol, ben sol amb la seva consciència que no pot obrir a ningú i ja sabem que, com deia Paul Valéry "~~Home~~ sol està en mala companyia".

(2) ~~"Qui té amic té fatiga" diu un proverbi català. En tant el que s'ha obtingut aleshores persona amic, donant per tals a relacions,~~

~~companys de platxeri o correligionaris d'una mateixa opinió política, etc. que el sentit recte de la paraula «amic» s'ha atrofiat i ha perdut importància.~~

~~(3) Generalment el que ens captiva de una persona i el que fa néixer la simpatia és una o vàries de les condicions que té i que nosaltres considerem com virtuts que ens sedueixen.~~

Una veritable amistat no és mai relativa ni condicional: es total.

~~L'amistat és~~ És el triomf de l'absolut damunt de l'abstracte.

~~En una conversa amb un senyor castellà i tractant d'aquest tema~~

~~Tractant d'aquest tema una vegada amb un senyor castellà aquest em digué. "Els catalans són difícils a contreure amistats; abans un català no s'entrega a l'amistat i la confidència, hom té la impressió que abans us ha sondat i ha hagut de vencer certa reticència. Però una vegada un català us ha admès i us ha obert la porta de casa seva ho fa de bon cor i hi podeu comptar". Això que podria semblar un defecte jo ho considero una de les virtuts més grans que tenen els catalans. No fan amistats a la babalà sinó amb fonament i solidesa. Aquesta forma de ser, que no contradic, és una de les característiques del nostre caràcter no pas adust ni calculador com bé podria semblar, sino realista i assenyat. Car una amistat és quelcom per tota la vida influent i durador. Altrament ja no es pot denominar amistat.~~ Una amistat no s'ha de fer amb la mateixa facilitat que es fa una conversa en el tren

pols d'atracció com un curt circuit que atrauen i fan fondre unes afinitats comunes

saber el significat de hieroglyphes (lletres, paraules?)

Si per una amistat feble o flaquejant (és a dir, una relació que ha donat lloc a anomenar-se amistat) la llunyania i el temps transcorregut l'han malmesa i estroncat, en canvi aquests inconvenients no es donen en una amistat de debò; al contrari, s'afirma la relació, augmenta la preocupació i la voluntat de servir-se mútuament i volem que el nostre amic sàpiga que estem sempre al seu costat per servir-lo

Quantes persones hom troba en el curs de la seva vida que coincideixen amb nosaltres i si la relació establerta hagués pogut ésser més llarga o els esdeveniments o circumstàncies no els haguessin separat haurien estat amics nostres! Més tard, quantes vegades hi pensem amb calor i simpatia! demanant-nos què es deu haver fet d'ells i si ells es recorden de nosaltres.

Quantes ocasions un home perd de fer-se un bon amic! i quantes vegades ens hem trobat amb persones que ens estimaven ~~que~~ ens ho demostren, sense poguer-nos explicar nosaltres mateixos les raons ni trobar la possibilitat de correspondre, car la coincidència no es presenta. Hem marcat els pols d'atracció que com en un curt circuit fan fondre i soldar-se els plans de les afinitats comunes

L'element o circumstància que ens fa trobar, fer un amic és molt sovint cosa fortuïta, no hem recercat aquesta ocasió, s'ha presentat sola amb la coincidència i la relació.

Un amic és una alenada d'aire pur, lluny de la pol·lució de l'egoisme i l'hipocresia,

L'amistat és generalment segellada per la intel·ligència, pel sentiment i per l'ànima.

Coordinat, seleccionat i comandat per les forces misterioses ~~de la intel·ligència, el sentiment i l'ànima~~ psicològiques que es confonen amb la vida.

Jaume, Ubal.

El meu lligam amb la França és més intel·ligent que sentimental. Com fer una comparació adient? Pot-ser dient que estic més enamorat del roser que no pas de les boniques roses que aquest fabrica. Quan veig [illegible] penso més en l'arbust que en les flors que dona, molt al revés dels que són nadius del país.

Tret de Destino 26-12-64.

Diu Natalie Barney: "Ser bilingüe es como tener una esposa y una amante. Nunca se está seguro de una de las dos.

---

del mateix Destino

El rellotge de sorra (o d'arena) fou introduït uns tres cents anys abans de Jesucrist

Distingit compatriota:

Vaig rebre al seu temps la vostra del 1er de l'actual en resposta a la meva del 23 de gener

---

La vostra lletra en resposta a la meva del 23 del passat mes de gener em va produir una gran satisfacció, menys pel fet d'aclarir una omissió en el meu escrit "El Montseny" (qüestió que considero ja prou debatuda, puix que esvaïda) que pel fet de proporcionar-me el plaer d'haver contret una nova relació de contacte espiritual, cosa que enyoro desde fa vint i sis anys. N'hi ha prou per confirmar-me en aquesta impressió llegint les darreres paraules de la vostra quan diu: "puix que no tinc altra ambició que confondre'm amb els germans per la restauració de Catalunya Lliure". Celebro la coincidència de les nostres opinions (a la que m'he dedicat amb fervor i entusiasme tota la meva vida) i em felicito que hagi existit la llacuna del "gravat" en "l'aiguafort" de l'escrit, car això m'ha donat lloc a una nova relació distingida i de una instrucció acurada com es desprèn de la vostra. "No hi ha bé que per mal no vingui".

Perdoneu el canvi de noms i cognoms que us vaig engiponar en la meva. Son els que m'havia comunicat el meu nebot i que li havien donat a "Plancó". I ho corrobora el fet que en[illegible] us han canviat el "Sebastià" al damunt en el vostre escrit del número de novembre-desembre "Una anècdota d'En Jorba" que de passada us puc dir que m'ha agradat força, car així del que sé que aquesta mena de butlletins a més de la varietat dels temes a tractar haurien de ser generalment i amb poques variants sempre patriòtics i casolans informatius i culturals ja que van dirigits a una massa heterogènia i no encara ben educada vers el catalanisme, i per tal d'arribar-hi, no han de ser ~~massa~~ ni massa acadèmics ni científics ni massa filosòfics, dones el risc és que el tret surti per la culata per manca de comprensió dels lectors i perjudiqui el fi que es cerca.

Ningú no m'havia fet mai esment que vos estiguessin encarregat de un Butlletí, no tenia noció ~~que existia una~~ de la publicació “Mai no morirem” ni sabia que a aqueixa d'Angoulême existís un Casal Català. Altrament us en hauria parlat. Deia en la meva darrera que em posava a la vostra disposició i avui em ratifico en el mateix oferiment. Encara que sento una mena de complexe de petitesa al costat de les signatures d'Ambrosi Carrion i Lluís Capdevila escriptors que venero i de Domènec de Bellmunt que respecto i he estat sempre adicte pel seu entusiasme i catalanisme (i a qui he tingut l'honor d'estrènyer la mà una vegada a Mollet) us ofereixo la meva ~~col·laboració~~ pobre col·laboració graciosament si és que creieu que us podria fer l'afer. Solament us demanaria que em trametessiu el Butlletí corresponent a la publicació de l'escrit.

És ben cert que allà on s'apleguen un grapat de catalans senten la necessitat d'ajuntar-se en un Casal i tot seguit senten la fretura de crear-se un lligam o un mitjà d'expansió amb un portant-veu. Us envejo aquesta sort, car ací com a catalans no hi ha més que la meva família i jo, llevat de unes familles espanyoles quina

amistat es redueix a la més simple expressió, dons m'he estat donat de constatar que aquests (tots) per molt liberals, refugiats i avançats que seguin no es poden treure del damunt el llast secular de l'unitarisme i la intolerància. Fa vint anys que visc en aquest departament i si no hagués estat per quatre bons amics que encara em resten a la nostra terra, hauria caigut en el pitjor dels ostracismes.

Cal que us digui que no he rebut “Mai no morirem” que m'havia-ho promès en la vostra. ~~Mastro~~ Dons ho faig avinent en el cas que l'haguessin enviat i no hagués arribat a les meves mans. M'hauria agradat molt de veure'l i llegir-lo. Però no sóc exigent. Mercès a l'avançada.

Us remercio les paraules falagueres i generoses que m'adreceu sobre la meva manera de redactar. Malgrat que en aquest aspecte jo no he tingut mai confiança en mi mateix, puix que he sentit sempre el neguit de fer millor agradant-me més el que fan els altres que no el que faig jo, les vostres paraules donen confiança.

Com ja us he dit resto a la vostra disposició i atentament vostre, amb una encaixada de mans i per i en Catalunya

J. Ambr

A una Dama de Sant Llorenç de Cerdans.

Conversant no fa gaires dies amb un senyor conegut, un refugiat del ~~[illegible]~~ 1939 la conversa va recaure sobre la dolenteria o la bonesa un caràcter particular i deslligats de la ~~de la gent en general~~. Jo ~~crec~~ que La gent és bona o dolenta segons com s'escauen les circumstàncies que es presten a una bona o dolenta acció. A vegades també titllem de dolents a les ~~persones~~ que són indiferents (o que ens semblen tals) a les malaurances d'altri. Tant costa de fer el bé com de fer el mal, però la indiferència costa menys, és més còmoda i no compromet. Aquest senyor em deia que està esperançat en l'Home, que hi creu perquè en els moments àlgids ~~de~~ de la seva desesperança física i moral, ha trobat sempre ~~qui l'ha~~ qui li ha donat la mà i li ha evitat una defallença que potser li hauria estat fatal en qualsevol d'aquests dos sentits ~~[illegible]~~ esmentats. M'ha semblat molt interessant el que em va dir, li vaig demanar si el molestaria si publiqués les seves paraules, responent-me que al contrari ~~li~~ tot li agradaria molt, car així es realitzaria el seu desig d'agrair públicament el bé rebut. Em va demanar de no publicar el seu nom; car les persones que li varen fer el bé que anem a relatar no el coneixien de res i estigueren dintre les normes de l'altruisme més estricte, practicant la norma cristiana: "Fes bé i no miris a qui."

Transcric doncs les paraules d'aquest senyor i és ell el qui parla:

—« La gent no són tant dolents com sovint em ~~complauen~~ complau se diu. Hi ha gent bona i dolenta arreu on anem; als no-

país, ~~aquí o més enllà~~ i aquest de França o als altres. Sí, a la nostra terra mentre en marxàvem; bruts, espellifats, famílies miserables trobàvem cases que tenien uns grossos perols de farinetes per anar-nos repartint a mida que passàvem per tal que no caiguéssim pel camí; en arribar a França vaig tenir ocasió sense demanar res a ningú (car tinc massa amor propi per pidolar) de comprovar que a tot arreu hi ha gent disposada a practicar el bé anònimament pel plaer de fer-lo, així, soladament, sense demanar la reciprocitat o els honors que cerquen molts filantròpics de bombo i platerets.»

« Aquell pagès que es treia el barret de palla» deixava l'aixada al seu costat en posició de "ferms" ~~ens~~ ~~[illegible]~~ fent-nos un salut silenciós i emocionat quan passàvem en camions a l'ésser traslladats d'un camp de concentració a l'altre, aquells soldats que ens convidaven a seure al seu costat convidant-nos a beure en una cantina de un camp de maniobres quan estàvem en una companyia de treball; aquell cuiner de una barraca de un camp de concentració que sabent jo de una colitis em feia escalfar a la cendra de la cuina patates, pa torrat i margarina perquè no mengés el menjar general que era negre de boles de pebre a risc que li atrapessin; aquell [illegible] mobil (quin greu em sap no poder dir el seu nom!) de la base de St Nazaire que em vigilava en un camp de treball aprop del Massís Central i que després de ~~[illegible]~~ fet amistat amb mi i un company meu per no sé quin motiu en els primers dies de treball (que encara no teníem el rentallament | (1) Anatomies dient i sense infermeres ; [illegible] en un [illegible] corresponent de treballadors) que eren homes veient la nostra feblesa física cada matí ens donava el seu esmorzar (dues llesques de pa i un tall de carn) que abans partia amb el seu coltell, embolicava amb un paper de diari i deixava caure discretament als nostres peus, com així mateix ho feia amb dues cigarretes quan havíem acabat de menjar; aquell rector de Sant Llorenç de Cerdans que prenia les lletres dels refugiats que enviaven a les nostres famílies que no tenien cap cèntim i les franquejava al seu càrrec, que va posar la seva rectoria a la disposició dels refugiats per establir-hi un hospital buscant-se per trobar els llits necessaris i que en motiu de una gran nevada sense possibilitat de no ~~poder~~ dormir al prat que s'ens havia destinat com a camp va posar l'església a la nostra disposició per anar a dormir (cosa que es feu durant una vintena de dies) sense tenir por a la brutícia, els polls i la sarna que portàvem ~~i tantes altres coses que podria contar~~ en fent cas omís de la exacerbada propaganda que s'havia fet contra nosaltres i negligint els aspectes polítics i religiosos que ens podien haver separat, em varen persuadir que l'home és bo per antonomàsia (i encara fraternal) i que les persones que podent i no estan lligats per interessos o conveniències es lliuren a l'altruisme sense cercar compensacions." (1)

«Jo ara vé el bo del que us volia contar, el que em va capsar i frapar, afirmant-me, afiançant-me en la opinió que ja us he dit abans sobre aquesta qüestió i que molt possiblement em va salvar de cometre l'esgarrifada de tornar al meu país (com varen fer alguns dels nostres companys sense reflexionar-se les conseqüències i pagant-ho molt dolorosament) a desgrat de la meva tossuderia

i destinació que vaig ~~varen~~ sentir vacil·lar, fou el següent:

Eren a mitjans de febrer del 1939 i feia uns vint dies que jo havia entrat a França per Sant Llorenç de Cerdans junt amb un company de la mateixa meva quinta que em havien assignat el lloc on servíem. A dita població s'hi havia instal·lat un camp de concentració provisional a uns dos quilòmetres i dins un prat força ben agençat d'herba amb una riera que hi passava al costat que podia servir per la nostra higiene. Els primers dies, malgrat les gelades de les nits els varen passar relativament bé doncs durant la jornada feia un bon sol i no sentíem tant el rigor hivernal. ~~Jo que era molt feble, que el neguit i l'ànsia del que hagués pogut passar a casa meva~~ Però al cap d'aquests vint dies cap allà les dues de la nit es va posar a nevar. Cada u es va arraulir sota la seva manta, però quan es va fer clar ens varem trobar que nosaltres i les mantes estàvem xops de la neu fosa. Fou aleshores que s'em va declarar una otitis amb una febre de cavall i si no hagués estat en Torres possiblement m'hauria quedat al camp quan ja tothom s'en anava cap a Sant Llorenç a cercar un lloc cobert a desgrat i per damunt de les ordres que els encarregats de l'ordre tenien de que no podíem sortir. Foren encaminats a un cinema on al cap de un temps que hi érem ens varen dir que calia tornar al camp que allí ens donarien menjar, car no havíem menjat res i que a la nit s'habilitarien els locals de la població perquè hi poguéssim anar a dormir. Jo no em vaig poder més i em vaig posar a plorar sense poder vèncer aquella depressió. Em no [illegible] el coratge de tornar al camp. Em veia malalt, sol, abandonat i trist amb propòsits de depassar aquella situació, patint pels mens: pensant que ells també devien patir per mi. Aquell plor era la insuficiència física que repercutia en el moral en el pitjor moment. Era el desfogament, ~~el desassossec~~, d'aquells dos mesos de misèria, de desassossec i de l'enyorança que ja s'engrapava a l'ànima i la consciència de sentir-me foragitat de la meva terra, de la meva pàtria.

En Torres deixant córrer el dinar que hi havia al camp es va oferir a acompanyar-me al dispensari per anar a veure el metge i vaig acceptar aquesta solució. En un carrer que feia pujada i que era ben desert, va sortir de una casa una noieta de uns divuit anys, bonica, (ens va semblar un àngel) endolada i fent-nos signes que ens acostéssim per que no hagués de cridar ens va preguntar si voldríem una tassa de cafè. Jo vaig deixar dir al meu company doncs no el podia privar d'aquesta delícia i aquest havent acceptat aquella noieta ens va fer anar al darrera de la casa on ens va rebre una dona que ens va fer asseure i ens pregà d'esperar un moment ~~que ens~~ per anava a fer el cafè. Jo li vaig dir tot remerciant-li el gest que jo no em trobava bé i al cap de poc ens va comparèixer amb un vas d'aigua del Carme el que em va disposar a prendre'm el cafè, que encara avui el tinc ben present a la memòria i que ha estat el més bo que he begut de la meva vida. Aquella casa era la Casa de Correus, cosa que nosaltres no ens havíem adonat i aquella dona devia ser la muller d'algun empleat vivint allí. A aquella dona li devíem fer prou llàstima i quan ja estàvem a punt d'anar-nos-en ens va portar dos avisos d'espera de comunicació telefònica que va omplir el nostre nom i fent-nos ~~ens va fer~~ entrar a Correus on s'estava calent ~~dient~~nos va dir que ens cridaria dintre de

poc. Allí ens varem escalfar i férem assecar un xic les mantes. Al cap de una mitja hora ens va venir a cercar ens va fer asseure al davant de la taula i ens va servir una sopa de brou de gallina que segurament devia guardar per dinar i per sopar amb el seu marit i que a nosaltres ens va semblar de festa major. Acabat d'això varem sortir després de regraciar-la. Seguidament metge, 39º, mig de febre, vuit dies d'hospital a la rectoria cedida pel sector. Vaig sortir d'allí i vaig tornar al camp. No he vist mai més aquella dona i no he pogut tenir l'oportunitat d'anar-la a veure, car les circumstàncies m'han portat molt lluny, la guerra i l'ocupació alemanya em feren desistir del propòsit d'escriure-li car la podia comprometre i ha anat passant el temps sense que l'haja pogut remerciar com jo hauria volgut. Però li guardo un reconeixement d'agraïment que no s'esborrarà més que amb la meva mort, car em va salvar de una desfeta i des de aleshores que tinc esperança en l'Humanitat. (2) en la seva altivesa de generositat

Fins ací el que em ha dit el nostre amic. Què més hi puc afegir jo? Poca cosa, car cadascú hi pot expressar i fer el seu comentari.

Vull dedicar el títol i aquest escrit a aquella Dama de la Llerenç de Cerdans amb emoció, amb fervor formulant i en bon "Bourg-Madame" en nom de tots els agraïts.

encongit per la destresa dels altres, farcit d'angúnia pels mals de [illegible] noves, carregat de misèria

(2) He tingut sempre més consciència del bé que em va fer aquell acte generós i espontani i he [illegible] practicant-lo en els meus possibles.

[illegible] l'esperança el que em indica la bona porta sinó l'interior de l'ànima.

deprimit
commogut per la derrota de tots plegats, corferit d'angúnia pels mans dels qui no en tenia cap nova, amargat de dubte i de la ignorància de no poder saber si tot aquella misèria i sacrifici de restar tindria un equivalent en eficàcia i consideració i tants i tants problemes que per força tenien de quedar en la incògnita i que no resoldrien més que el temps i les circumstàncies i que entre tant afectava el moral, la preocupació de fer comprendre que erem gent civilitzada i que no es desmentís aquesta afirmació

“Buscant la perduda”. Els catalans fa temps que cerquem la perduda. El català. els llibres. l'ensenyança . . . . passivitat, inèrcia. – materialisme, egoisme. – hipocresia de les idees. – tant-se-m'en fotisme i el salvi qui pugui. la sumissió a l'estrangerisme o foresterisme – el “por favor” a canvi del si us plau. El “gamberro” per fatxenda el “barrendero” per escombriaire etc l'“adiós” per l'adeu etc.

També la catalanització dels noms catalans que abans foren estrangeritzats com Torras per Torres, Piñol per Pinyol Suñé per Sunyer, Artigas per Artigues, Tapias, per Tapies. Els altres catalans més que els autèntics hi posen més en acció i fan tot el possible per catalanitzar-se (miravillas per Miravitlles).

Bé sabem de noms catalanitzats al seu temps com Genís pel Gomez, Fernandis per Fernandez, Llopis per Lopez etc.

Regnen la mesellesa i l'esquerperia. Un país mesell i fanàtic no és capaç d'iniciativa en cap pla i menys en el del progrés. La fut-boleria i el torerisme d'importació són els reis. El turisme és el gran orgull industrial i la desgavell de la nostra personalitat. Cal tancar el camí a la infiltració moral, espiritual del foresterisme i cal facilitar l'assimilació. Cal encoratjar el nostre folklore que ha quedat un xic raquític, les nostres velles cançons que han desaparegut de mica en mica per d'altres de frontera.

Cada vegada que hem tingut l'ocasió de fer un pas endavant vers la llibertat i el progrés hem hagut de patir una crisi de creixença produïda per un microbi ~~mal~~ interior i un virus que un vent de fora ens ha portat, que ens han deixat endèmics i mal parats. (La dita d'en Vallès: Pujols o Cardedeu de la barca amarrada al vaixell) I pel treball hi ha les disensions (La porta oberta o tancada) que no porten pas l'aigua al nostre molí.

I si el cos fos robust la crisi no es produiria doncs podria aguantar els embats de tots els virus i microbis.

No són pas tot èxits en la nostra vida. També hi ha els fracassos, que cal saber encaixar i prendre'n l'experiència que en poguem treure.

Ens volen fer ~~menors~~ gat per llebre, garses per perdius? No és pas la primera vegada que això ocorre en la nostra història contemporània. La comunicació dels uns i els altres en la guerra civil és un dels més grans exemples de propaganda, i només [illegible] la [illegible], els traïdors i els malintencionats que ho han sabut [illegible] propagar, escamotejant el veritable sentit de les persones [illegible]

Vist en una pel·lícula americana "13 Rue Lamartine". Al davant de la porta d'entrada del Departament d'Arxius hi ha una estàtua i en el sòcol està escrit "El passat és pròleg".

Escriure a Enric Bellprat per la organització de dues seccions: una de biblioteca i una altre de cantaires.

(segueix de la pàgina anterior).
La posició normal de l'home és la de dret. El moviment es demostra caminant. El moviment de la intel·ligència es demostra amb idees i actuant per portar-les a cap.

El que un nom català amb fonètica catalana estigui escrit a l'espanyola no és res més que una falta gramatical catalana

El fer-se un únic és [illegible] ; el [illegible] és una desfeta.

Conflent Vallespir Cerdanya

Folklore: Balls: ballets. El ball de bastons. Les gitanes del Vallès. El ball del Penedès. Els xiquets de Valls.
Costums: Les Caramelles. La serra vella. L'ou com balla. Els tres tombs. Els gegants de les Festes Majors.
Particularitats: Les puntes d'Arenys de Mar;

Cançons folklòriques: Fum-fum,

Apèndix a "La joventut"

Jo sempre m'hi he trobat bé en mig de la joventut que s'escarrassa per servir una idea, que malda per progressar en tots els sentits. Potser no aprovaré totes les seves aspiracions, tots els seus actes, però sé que són fets sense egoismes ni hipocresies, amb un do total de les energies físiques, morals i espirituals. En una reunió d'homes madurs o vells no hi puc veure la mateixa generositat

Malauradament jo pertanyo a la generació d'homes que a l'any [illegible] els 40 anys ~~posseíem una exp~~ ja acabada la segona guerra mundial i ben començada la època actual dita "de pau", posseíem una experiència de la vida i dels homes ~~tormentada~~, feta i acabada, però tormentada, pel que havíem presenciat i viscut. Els vells no havien sabut impedir la tempesta dels anys 36 al 46. I els joves, mal guiats, havíem [illegible] amb sang i llàgrimes l'experiència de la vida ben rica amb [illegible], tan pobre en joies i benaurança. Cal dir que [illegible] la joventut amb cap i cervell dels 20 als 40 anys. [illegible] jovenent que l'home que en arriba a vell [illegible] la mateixa [illegible] de quan era jove

Buscant la perduda (1)

A la nostra terra (o al menys a la meva comarca, el Vallès) quan un home sembla emmapendut; o que no està ben bé pel que fà i amb la consciència allunyada de la seva feina, la gent els pregunta irònicament i humorísticament si estan "buscant la perduda". Això mateix ens podríem preguntar avui els uns als altres sobre la questió catalana i la resposta per força hauria de ser afirmativa si tinguessim prou sinceritat. Per una vegada estaríem d'acord; un acord negatiu, que per ara, i en general i llastimosament desde la pèrdua de les nostres llibertats i de l'autonomia de Catalunya no hem sabut fer afirmatiu i tangent. Un acord que ens cal, que ens convé, que és necessari com més aviat millor si volem que el nostre poble conservi la seva personalitat i es cristal·litzin tard o d'hora les nostres aspiracions de catalanitat ~~a ultrança~~ i llibertat

Desitjem que els homes que s'han de cuidar d'aquesta feina s'avinguin a entendre pel bé del nostre país i si cal deixondim-los amb els nostres clams, demanem-los-hi que no cerquin més la perduda, que les ambicions i les hipocresies estan fora de lloc quan s'està jugant l'existència de la nostra pàtria com a tal. Ja s'ha tergiversat prou. Si s'han donat directives no s'han seguit per inèrcia i per por.

Al llegir temps endarrera que s'havia fet una manifestació silenciosa al davant del lloc on s'emplaçava el monument a Rafael de Casanova vaig estar satisfet, però car això demostrava la presència catalana a Catalunya de persones que el mesellisme encara no els ha podrit i que la espontaneïtat catalana no és [illegible] ja que

engendra fills amorosos de les coses de la terra.

Però no n'hi ha prou d'això. El sentimentalisme està molt bé, però el positivisme dóna més bon resultat. Cal acabar amb aquest materialisme egoista nascut al final de la nostra guerra i que ens ha portat aquest tant-se-me-n'en-fotisme i el salvi's qui pugui junt amb la sumissió a l'estrangerisme o foresterisme que ens estreny a la gorja i si no reaccionem ens ofegarà. Cal acabar amb les rancúnies i petulàncies dels uns i dels altres i organitzar ben aviat una resistència passiva que si més no donaria el resultat de fer nous catalans adeptes a la causa de Catalunya.

Tot això es pot fer sense crits, sense aldarulls, poc a poc, com una feina de cada dia en un moment o altra de la jornada. Cal que quan s'entri a una botiga hom s'adreci al venedor en català i si aquest ~~es~~ respon en una altra llengua dir-li que no el compreneu i anar-vos-en sense comprar res. Cal que al dirigir-vos a un burócrata funcionari us hi dirigiu en la nostra llengua i si ho cal recordar-li que a la Festa del Llibre del 1964 un ministre referint-se a la llengua catalana en va dir "el idioma catalán" maldament ho hagués fet per fer callar les altures del Vaticà i demostrar que obeïen a les encícliques que allà s'han fet darrerament. Cal combatre amb les mateixes armes d'infiltració dels nostres antagonistes, com una "germanor" mentre ens deixava fer, però ells són [illegible]. I per això mateix s'ha d'acabar els "por favor" pel "si us plau", el "gamberro" per pillet, el "basurer" per escombraire, l'"adiós" per l'adéu, el "panadei" pel

24

forner i flequer i tantes altres paraules que no ens cal deixar bastardejar. Així mateix no ens cal deixar ~~espanyolitzar~~, ~~ni~~ ~~[illegible]~~ castellanitzar els cognoms de cap manera, cosa que els homes que tenen cura dels papers segellats hi tenen la mà trencada i fan de molt bona gana; al contrari cal fer tots els possibles de catalanitzar els que en la seva grafia han estat malmesos pel pas del temps. Els altres catalans (com diu en Candel dels que han vingut de ponent) bé cerquen a fer-ho i amb menys de raó que nosaltres. Jo no tinc res a dir contra la llengua castellana (apart que és la llengua dels qui han destruït la nostra llibertat) però cadascú que es quedi amb el que és seu.

Cal facilitar l'assimilació dels forasters que els seus fills seran tant catalans d'esperit com nosaltres. Això està a les mans de cada un de nosaltres; al treball, al veïnatge, on sigui. (3)

Cal enrobustir el nostre folk-lore que ha quedat un xic raquític a l'extrem que en algunes comarques els joves ni el coneixen i cal fer ressorgir les nostres cançons que han desaparegut de mica en mica per altres de forasteres. Cal que la futboleria i el torerisme no prenguin el tipus de fanatisme i que reflexionem sobre el nostre teatre i la nostra cultura donant-li saó

Tot això està al nostre abast i per assolir-ho no ens hem de batre amb ningú, ni hem de tenir por al cop de porra de l'home de la por. Un ministre va voler fer creure que havia obert la porta a la llengua catalana i s'ha creat un curs de català a la Universitat; un curs irrisori, car el català sí és un idioma (com ell va dir i per cert els ha costat molts anys a

25

confessar-ho), cal que pugui ser ensenyat a qui el vulgui aprendre vells o joves. La porta doncs no ha estat oberta i una porta no pot ser oberta i tancada a la vegada. Quan el progrés s'hi posa i entre obre una porta no la cal deixar tancar per ningú i fer prou pressió per obrir-la de bat a bat que una porta ben oberta és signe de franquesa. Els maquiavèlics han après el sistema de fer creure (i de dir-ho) que han obert la porta a l'ensenyança catalana, quan en efecte és tancada i no tenen cap gana d'obrir-la. Massa vegades ens han volgut fer creure garses per perdius i ara ja no hi ha res a fer. Ja et coneixem herbeta que et dius marduix.

Altres coses es ~~tard~~ poden trobar per a vèncer aquesta passivitat, que entre tant i esperant que les persones que ho han de fer es posin d'acord (els de l'interior i els de l'exterior, finalment els qui han de dirigir més tard) ja es pot ~~podem~~ començar un treball conscienciós, silenciós i que crec que podria anar donant els seus fruits concrets i patents. Car quan un grapat de persones hauran anat a una botiga i n'hauran sortit un grapat de vegades sense comprar res el comerciant cercarà una solució més adient (2) quan els forasters es sentiran assimilats, quan el nostre folk-lore estarà lligat a la jovenalla, quan els funcionaris sabran que no ens deixem escamotejar els nostres cognoms i quan haurem demanat i fet saber que les encícliques sobre les minories i llur llengua no anaven per a res haurem fet un bon pas endavant i ja no "buscarem més la perduda". (4)

Una vegada cap allà l'any 25 un alcalde d'Alcoy (durant la dictadura de Primo de Rivera) va treure el nom d'un carrer que estava dedicat a Àngel Guimerà per un altre de la seva preferència. Aquest alcalde era l'amo del paper de fumar "Bambú". Els catalans varen respondre boicotejant aquest paper que havia tingut molt d'èxit a casa nostra quedant la seva venda reduïda a la més mínima expressió. Per fer això no es va fer cap aldarull i l'home va haver de comprendre els joves sempre portàvem altres llibrets a la butxaca i quan veiem alguna de les nostres coneixences a treure's el "Bambú" li demanàvem i li canviàvem fent-li saber el boicot que li havíem declarat.

(1) A la comarca del Vallès no es pronuncia gaire o gens la paraula vencar, que és la que correspondria en aquest cas a la paraula "fumar". Jo l'he escrita així per a respectar la dita tal com es diu originàriament. Valgui per aclariment.

(2) que la invulnerabilitat dels industrials, comerciants i tot el que s'assembla a aquests gremis acaba just al començar la caixa de cabdals

no anant a veure els films que es projecten de la nostra guerra perquè encensen les glòries dels sublevats contra la legalitat, fent llegir als nostres petits les publicacions que els son destinades, llegint llibres catalans i afavorint als autors que ens mereixen l'estima pel seu comportament.

Cal saber-nos ~~donar per expulsar~~ el virus de la "integració" que ~~uns senyors forasters~~ fa molt de temps somien de realitzar al complet usant de la farsa i de la força.

(3) aprofiten qualsevol ocasió propícia per començar a parlar

el català a aquesta gent, que amb majoria els agradaria de saber per passar desapercebuts i considerats altrament del que ho són.

(4) Que ~~ja deuen conèixer la faula aquella en que una vegada un bon nombre de formigues varen matar un elefant~~. Que una vegada, segons diu aquella faula, moltes formigues es varen matar un elefant.

Sense títol.

No he posat títol a aquest escrit per dues raons. 1er Perquè del llibre on he tret el que vaig a exposar no hi havia títol i solsament signatura i 2n perquè el títol que jo hi havia posat faria enrojolar les galtes de les persones decents de la nostra terra i com es diu vulgarment els faria caure la cara de vergonya. No faig cap comentari a l'avançada, que ja els podré fer quan hauré acabat la traducció del que vaig a transcriure i que (n'estic ben segur) el lector també farà segurament abans d'acabar tot el que vull dir. (Quotidien régional) impartial

En el periòdic diari "Le Courrier Picard" del dia 26 de febrer de l'any en curs que s'edita a Amiens i en la secció "Courrier Express" hi he trobat l'article que a continuació segueix i que traduït el donaré sencer perquè em sembla que val la pena.

"He llegit en "La semana española", butlletí del "Servicio Oficial de Información de Madrid" l'extrany entrefilet següent:

"Existeix en la rodalia de Barcelona un hotel que presenta una característica força original: tots els clients són gossos.

28

"Certs pensionaris, per exemple, reben, com a desdejuni, cafè amb llet amb biscuits i un yogurt molt ensucrat. El preu de la pensió completa varia entre quaranta pessetes per dia, pels ~~g~~ gossos petits i setanta cinc pels grossos.

"Altre punt de semblança entre aquest establiment i els hotels destinats a la gent humana: és molt difícil, a certes èpoques de l'any de trobar-hi plaça. Aquesta situació queda agreujada pel fet que no és gaire possible d'augmentar el nombre de "cambres" a causa de dificultats dintre el servei"!

A les línies que hom acaba de llegir, jo no hi he canviat ni un mot, ni una coma; quan hom té la sort de descobrir una tal literatura, és convenient de respectar el texte original perquè seria deplorable de modificar-~~[illegible]~~, maldament sigués un xic, un programa que expressa tant delicadament la humana sol·licitud a l'esguard de la condició animal.

Jo crec que era Madame de Staël, la qui afirmava que com més ella coneixia els homes, més estimava els gossos.

Heus aquí una "boutade" de dona desenganyada ben presta a enfonsar-se dintre els tranquils amors i els constants rellepaments del petit gosset-gosset a la seva petita mà.

Bé que estimant les bèsties, jo penso que cal, tant mateix! preferir els homes als gossos. I aquest hotel per cans, obert a les rodalies de Barcelona, beneficiant d'una publicitat oficial, m'apareix com una mena de provocació.

Si hi hagués plaça dins jo no sé quin Eldorado reservat a la fauna internacional dels lípides que dilapiden l'or que ells no han pas

29

guanyat, jo no obligaria pas la meva ploma a trotar pels camins de la indignació. La depravació és multiforme i és, generalment, practicada per gent amagant una existència buida dintre un estoig de diamants.

Però a Espanya! un palau per gossos! Llavors que la misèria humana es presenta, encara als ulls dels turistes, com un ~~[illegible]~~ accessori del folklore!

No és pas dintre les meves intencions de fer greuge a un país, sigui quin sigui, de conèixer un estat de pauperisme, si aquest no posa tot en obra per a reduir-ne, progressivament, els efectes.

Per contra, llavors que els infants van en pellingots, que d'innombrables fogars disposen, tot just, de què no morir de fam, que les barraques fan partida de la decoració, jo trobo que és insolent de celebrar el confort sumptuós d'un hotel per gossos rics!" ~~Henri Maire~~ Signat Henri Maire."

Fins aquí el que en diu el periodista de "Le Courrier Picard" diari imparcial, ni de dreta ni d'esquerra i que no es pot titllar de parti pris. Però a nosaltres ens venen tot seguit a la ment un grapat de consideracions d'ordre moral, material i pràctic que seria difícil de defugir i exhaurir en un escrit com el que podem publicar en el nostre butlletí, que l'espai és reduït.

Fem comptes i si suposem que aquest "hotel" és sempre ple com diu el "Bulletin" incriminat per M. Henri Maire, donant una mitjana de 60 pessetes per dia i per gos (entre grossos i petits) i afegim-hi les propines que els amos i mestresses dels "tou-tous" donen al servei, propines [illegible] o [illegible] de vi, trobarem un total de 3.500 pts diàries, amb quines es podrien, segurament, eixugar moltes llàgrimes donant, si no benestar, al menys un recurs a famílies i màxime de que en tenen força necessitat. Hom pot objectar que aquesta cantitat és misèria al costat d'altres de més importants que es llencen amb yachts, senyores(3) (i gigolós) dites de món i taules de joc. Si ja ho sé però això per ara ningú no ho pot impedir mentre el món no triï una altra manera de fer. Però (el que ara ens interessa) és diferent, es tracta d'un hotel de luxe per gossos i algú ha hagut de donar el permís de construir-lo. És natural que aquestes bèsties han de quedar a un lloc o altre mentre els seus patrons s'en van per aquests mons a fer "la bomba", però entre deixar-los en un lloc on poden viure com les bèsties o en un lloc on viuen millor que les persones que treballen, hi ha un abim i un desafiament a la moralitat.

Caldria que els turistes fossin acompanyats acompanyats a veure aquest hotel denigrant per la dignitat humana, per aquests vailets espellingats i raquítics que els hi podrien explicar el que ells menjen i així podrien fer comparacions!

Si aquesta mena d'hotel estigués instal·lat a un altre lloc del món o a Burgos o a Madrid ho comentaríem amb altres termes generals com una altra cosa i escrivia sense reclam però la turpitud i estupidesa de d'aquest fet ~~la cosa~~ de menyspreu i fanfarroneria que la cosa exigeix. (1)

Però això està passant a Barcelona, al cor mateix de Catalunya i les autoritats municipals i diputacionals governamentals del lloc on ha estat instal·lat ~~ho~~ permetent les extravagàncies d'aquests senyors i les burles denigrants a la pobresa.

Tenc dol que això succeeixi, però encara més que això vexeixi

a Catalunya i quan nosaltres fem tot per dignificar la nostra terra uns senyors anots ens ridiculitzen (~~apart el flamenco i les castanyoles~~) a prop dels turistes que es duen emporten una ben mala impressió dels catalans. (2)

Els campions del catolicisme estatal (o que s'ho diuen) permeten aquest escarni, els estrangers el denuncien i nosaltres els catalans ens emportem l'anomenada i ens conceptuem al mateix nivell dels altres espanyols. Entre tant aquests milionaris ridículs i rucs, que fan això per poder dir a les seves amistats que tenen un gossot que és un amor i que el deixen en un lloc luxós, es faran fotografiar en una festa benèfica i caritativa per donar-se to i demostrar que són altruistes. Així ~~es podrien dir~~ podran dir: "què no fem nosaltres pels pobres"? Perquè, amics, cal que hi hagi pobres per aquesta gent, doncs si no hi hagués pobres no podrien fer caritat cosa que estimen amb escrupolositat malaltissa (4)

(5) Es per aquesta causa, per decència, per vergonya i perquè el parlar malament no és bonic ni pel que ho llegirà ni pel qui ho escriu, que aquest escrit ha sortit sense títol.

(1) denunciant com cal amb vigor i amb força com la cosa exigeix aquest menyspreu i fanfarroneria vers la Humanitat.

(2) No n'hi havia prou del flamenco, de les castanyoles, manolos i toreros. Calia encara afegir-hi aquest hotel de luxe i fer-hi una propaganda des de una publicació oficial.

(3) senyores tipus de món pels senyors desaprensius i gigolós per les senyores avorrides. Tipus de tot menys de la societat; taules de joc on hi deixen el

les ungles i ~~donant~~ recepcions o "surprise-parties" que a vegades acaben en bacanal i que costen un capital.

(4) Quina tristesa, quina espina que s'els clavarà al cor el dia que no tindran pobres!

(5) Altres consideracions en tot gènere ens sugereix l'article del M. Henri Moire però no disposem de més lloc i li donem les gràcies per haver-nos instruït d'aquesta anomalia i assegurar-li que trenta anys endarrera això molt possiblement no hauria succeït i de succeir se n'hauria parlat altament i s'hauria pogut obrar en conseqüència.

Ens resta la indignació que no podem digerir i és per aquesta causa - - - - -.

totes les raons que s'ens puguin donar per l'instal·lació d'aquest hotel són inadmissibles.

fins al paroxisme.

Excuseu els mots durs i acerbs que he emprat però la passió que em domina

I a més, i per damunt de tot, nosaltres som catalans i com a tals, volem ~~promoure~~ arribar al altura moral, virtuts humanes, progrés social i amar el proïsme xauvinisme, voldríem que el nostre país fos un espill on poguessin emmirallar-s'hi els altres països i on s'exaltessin les virtuts humanes, el progrés social i la ~~confluència~~ dignitat moral ~~mental~~.

~~La benaurança~~

Mallorca

Jo vareig conèixer l'illa de Mallorca quan era encara l'"Illa de la calma" com en deia el nostre gran i prolífic artista Santiago Rusiñol. Del temps que jo parlo el turisme ja començava a destruir l'illa daurada però encara el paisatge no estava fet malbé per aquesta mena de balumes modernes que en diuen hotels, edificis a pagès uniformes com casernes, botigues amb toros, panderetes i altres estris de record que treuen personalitat a totes les característiques de les terres de parla catalana, "boites de nuit" de via estreta on el flamenco i els seus derivats són reis, l'afany del lucre no era encara la sola preocupació de viure, on no hi havia presses, on hi havia confiança (car s'hauria pogut deixar qualsevol cosa al carrer, segur que al vespre encara li hauria hom trobat), on els autocars no eren els amos de la carretera i on la gent, bé que dividida en castes es guardaven relació i es coneixien entre ells a Palma, cosa que ara és impossible.

Això passava a l'any 1928 i jo ~~passava~~ feia el meu temps de servei militar en una oficina que no tractant-se a la mateixa Capitania General, en depenia. Això donava lloc a poder disposar de totes les tardes, ~~per~~ les que em vestia de paisà, doncs no m'hi obligava mai cap mena d'uniforme, car em sembla que les vestimentes i habillament imposat automatitzen l'home i li treuen personalitat i llibertat. Vestit de paisà anava allà on volia i no em podia sortir de tras-cantó cap [illegible] amb un aire d'autoritat damunt meu per a demanar-me comptes. Menjava al restaurant, car cobrava un sou suficient per poder-ho fer, dormia al mateix lloc on hi havia l'oficina, feia el meu treball al matí, no depenia directament de cap caserna (tot hi estar enregimentat en un regiment de l'interior de l'illa) podia satisfer la meva afició a l'escriure i a llegir i passejar per aquells paisatges tan magnífics i la sola autoritat que tenia al damunt meu era un home (Comandant que solament donant-li les coses ben mastegades per signar era un home que volia totes les pessetes i no buscava raons ni punxes allà on no n'hi havien. Els mallorquins són hospitalaris una vegada us coneixen.

Així doncs vaig tenir sempre el camp lliure per voltar desde Cas Català a Pont d'Inca, per Porto Pi, el Terreno, Gènova i altres localitats prop de Palma, d'admirar ~~el~~ l'envejable Castell de Bellver algunes vegades tant per dintre com per fora, La Llotgeta amb les seves columnes magnífiques estriades i les seves voltes ojivals, joiell arquitectònic del que es poden enorgullir els mallorquins, la catedral digne d'admiració; els barris antics de Palma desde la Catedral fins allà on es trobava l'Intendencia i sobre tot el carrer l'antic i estret carrer de Jaume I, carrer on s'havia estatjat la noblesa antigament on cada casa té un pati d'entrada i on els arquitectes d'aquell temps hi varen abocar un devessall d'imaginació. A Palma i els seus voltants hom hi podria passar molts temps donant ~~veient a~~ ~~per coses noves als ulls~~ novetat i satisfacció a la vista i a l'esperit. Es dona una particularitat que vaig copsar ben aviat

als catalans i les eivissencs s'els anomena així mateix, catalans; com per exemple anomenen als mahonesos en canvi a totes les altres persones que no són ni mallorquins ni catalans, siguin de l'interior de la península o de les altres nacions del continent sense distinció s'els anomena foresters. Això vol dir que ens consideren ~~igual que a~~ germans com als altres habitants de les illes de l'arxipèl.

Altra cosa curiosa és la qüestió dels "xuetes" (jueus). Per no sé quin curiós sistema en la nomenclatura o ortografia fonètica dels cognoms ~~[illegible]~~ si una persona descendeix dels remots jueus que ~~hi havien~~ habitat a l'illa en temps pretèrit. No cal dir que avui no hi ha ningú que en practiqui ~~els~~ els ritus ni la religió ~~religió, ni els ritus d'aquesta religió~~. Així doncs, no existeix problema jueu. Però la gent no volen barrejar-se amb ells i això porta un grapat de tragèdies entre les famílies quins fills ~~els joves~~ s'enamoren de xuetes amb aquests cognoms i vice versa. Per exemple a l'oficina ~~que~~ on jo estava hi havia un ordenança que s'havia enamorat d'una "xueta" ~~i~~ trobant-se amb una forta obstrucció de la part dels seus pares a l'extrem que li varen prometre de desheretar-lo si s'hi casava.

En aquell temps hi havia una forta corrent vers la llengua catalana i Mallorca havia produït poetes molt bons en la nostra llengua (que també és la d'ells, malgrat un accent molt difícil d'aprendre). Citem com a mostra M. Alcover el gran poeta. ~~[illegible]~~ editen llibres en català a Mallorca. ~~Naturalment també hi havien grans figures, com Maura, March~~ (2) ~~que encara tenen trista memòria~~. Aquella corrent catalana ~~es~~ de–

Llorenç Riber i d'altres

s'anà intensificant de manera que la gent ja estava ~~s~~ hi identificada. Us en donaré una mostra.

El dia de Rams del 1928 jo vaig passar tot el matí gandulejant i llegint a l'oficina, car no era dia de treball, ~~però~~ i no llavors ~~se~~ sabent on anar. Cap allà prop de la una anàvem cap a dinar amb un altre meu company quan ~~baixà prop~~ trobant-nos al cap d'amunt del carrer de Colom vaig sentir una cobla que tocava sardanes cap al costat de la Plaça de Cort, en quin lloc està emplaçat l'Ajuntament. —"Són sardanes! Això és una cobla! vaig dir al meu company, en Moll, que era ~~mallorquí~~ de Pollença. —"No home, digué ~~em va dir~~. Això són les gaites." No el vaig voler escoltar i em vaig posar a córrer deixant-lo. ~~Vaig arribar~~ Arribant a Cort ~~i~~ vaig veure unes tres rotllanes ~~de~~ d'homes amb barretines, algunes dones que devien ser llurs mullers, alguns soldats i mariners que estaven ballant. ~~Vaig~~ Demanant la mà a un mariner i a un d'aquells homes i em vaig posar a ballar amb una joia que no havia pogut ~~supo~~ suposar de gaudir mitja hora abans. No vaig comptar, car ja es trobava la sardana dintre la tirada de llargs, vaig veure que ja arribava al seu temps l'estreta de mà anunciant la repetició i em vaig entregar a la bellesa de la nostra dansa, puntejant-la esmeradament, sense pensar en res més, embriagant-me de contentament, d'emoció, mirant aquelles anelles estranyat i corprès de satisfacció, sentint el pessigolleig [illegible] ~~[illegible]~~ les arrels dels pèls de la ~~meva~~ barba i rescabalant-me dels set mesos ~~que feia~~ que era lluny de la meva terra ~~que~~ anyorada ~~i~~ fent-li ofrena d'aquella dansa que era la sola cosa que li podia donar en aquell moment. Acabada la sardana em ~~vaig~~ vaig assabentar

que aquells homes en barretina eren una entitat coral de Girona i que es portaven amb ells la cobla "L'Art Gironí". Esperant ~~que tocassin~~ una altra sardana, ~~tot sol, em va~~ ~~vaig~~ apropat a l'acera de Cort ~~i de cop~~ s'em va acostar ~~apropar~~ un mossèn que em va dir: "~~Sou català, oi~~?"

—"Sou català, oi?

—Sí senyor, li vaig respondre.

—Fa molt de temps que no heu estat al vostre país i que no haveu-ho ballat sardanes? ~~em~~ em preguntà molt simpàticament.

—Set mesos. I ~~digué~~ segueix que he tingut una gran satisfacció, ~~li vaig~~ ~~vaig afegir~~.

—El deveu estimar molt al vostre país, car m'he fixat en vós desde el moment que us heu posat a la rotllana i la vostra cara reflexava la vostra emoció. Jo conec molt Catalunya i la seva gent i ~~sé~~ sé que els catalans estimen molt la seva terra, però avui m'he donat compte, amb el gest que han fet aquests coristes portant-se una cobla per poder dansar el seu ball nacional fora de la seva terra i amb la vostra manifestació d'entusiasme i de joia, del molt que tots vosaltres estimeu ~~la vostra terra~~ el vostre país. Perquè la nostra gent no podrien també aprendre a ballar sardanes i pot-ser algun dia podríem fer una gran anella tots els pobles que parlem la mateixa llengua?".

Altres coses ~~em va~~ digué dir però això fou l'essencial i ~~[illegible]~~ ho he recordat sempre més. ~~[illegible]~~ Començaren una altra sardana, ~~[illegible]~~ vaig tornar a ballar i ja no he vist mai més aquell home ~~[illegible]~~

~~que~~ En aquell dia ~~foren~~ devien ser les primeres sardanes que es ~~[illegible]~~ ballaren ~~ballar~~ a ~~Mallorca~~ Palma. Ja sé que ara s'en ballen molt sovint.

~~Les~~ He tornat a Mallorca en dues ocasions més. ~~No he~~ fet com molts d'altres soldats que han negat bellesa i qualitats naturals al país ~~que~~ on han fet el servei militar per ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ raó; ~~perquè hi havien fet el servei militar~~. La culpa de la malaurança en aquest cas no és pas del país, sinó de l'imposició que us han posat.

Vaig tornar a Mallorca ~~quan em vaig~~ al casar-me anant-hi a fer el nostre viatge de noces i pel juny del 36 hi ~~vaig~~ ~~varem~~ tornar-hi amb la meva muller. ~~Hi vam~~ hi anàrem dues vegades ho aprofitàrem per anar a Manacor: Cotà a les tan celebrades[1] coves, visitar altra vegada la ciutat, els seus monuments, les rodalies de Palma, pujar a Valldemossa, Deyà i la Cartuixa, on visqué Chopin amb mme G. Sand, ~~i anar~~ visitar ~~a~~ Sóller i anar a Pollença quina topografia i paisatges, és quelcom d'una bellesa sorprenent i ~~encisadora~~ i de somni, colpidora.

Però cada vegada que vaig ~~passar~~ tornar a passar per la Plaça de Cort em ~~venen~~ ~~sonaven~~ ressonaven a l'orella aquelles sardanes executades per "L'art Gironí" i fent-li eco aquelles paraules d'aquell capellà que poc podia pensar que veritablement i per damunt totes les tempestes que poguessin venir, encara arribaria un moment que tots els pobles catalans es podrien trobar junts un dia en una mateixa i gran anella.

[1] ~~El Cotà ho vam anar a veure en Mestres (L'entonança)~~
~~On varem conèixer la seva mare la qui havia volgut~~

~~que ens haguessim quedat allí~~. L'hospitalitat mallorquina no és pas una paraula en va, ~~fórem rebuts com uns prínceps, però no varem acceptar de quedar-nos~~.

Això era el Mallorca del 1928. Amb el turisme desitgem que als mallorquins no hagin canviat i el sol no s'els haga ficat al cap.

[2] Passem per alt altres figures com Joan March, Antoni Maura que no em poden enorgullir.

Veure situació "Casa Nostra"; si es poden crear dues seccions una coral i una altra de biblioteca. Si cal jo faré la proposició en un escrit: Un saló de lectura (Butlletins i periòdics)

Saber si va en vacances a Mollet. Mirar de trobar "El bosque en llamas" de Oliver Curwood, "Els savis de Vila-trista" i "Els Jocs Florals de Canprosa" de Rusiñol, "El último pirata del Mediterráneo".

Saber si es parla amb la família Mercedes.

Si va en vacances buscar l'Estapé a Ripollet o Sardanyola. Veure si és possible de veure l'Andreu i donar-me'n noves.

¡Atenció! A Mallorca ara es ballen sardanes i àdhuc hi ha una cobla: "La Principal de Mallorca".

Cotà, Llabrés, Mossen Alcover, Oliver, Alomar, Ribera

Heus ací una retrospectiva sempre latent d'actualitat.

Santiago Rossinyol

Un dels artistes més variats que ha tingut Catalunya desde la Renaixença sense cap mena de dubte és Rossinyol. Literat; dramaturg; pintor; poeta; col·leccionista de [illegible] i ~~[illegible]~~; de vidre, i de ferro forjat; humorista i bohemi, són els títols que va conquerir al curs de la seva vida de
a més de un gran català
anys. En la sèrie "Els homenots" de Josep Pla, aquest dedica un llibre a Santiago Rossinyol que a mi no m'acaba de fer el pes, car per a mi aquest artista no era solament pintor i bohemi com ens el pinta aquest escriptor; ~~sinó que~~ bé que si potser fou a la particularitat ~~[illegible]~~ que més es va dedicar, va deixar una forta petjada a la literatura tràgico-humorística que encara cap més altra literat no ha pogut esborrar.

He començat aquest escrit amb un títol que algú em pot controversar i a aquest fi vaig a fer un aclariment. El cognom d'aquest artista no és tal com jo l'he escrit, sinó a la castellana: Rusiñol. Bé prou que s'en planyia d'aquesta anomalia. Deia que això li havien fet al seu cognom una gent desaprensius i que per fer-li aital cosa havien hagut d'esperar que ell hi pogués dir la seva. Ah quin soroll que s'hauria alçat! i en definitiva el cognom fonèticament que és català s'hauria escrit oficialment a la catalana. Però ara ja no hi hava remei.

Rossinyol ha deixat moltes pintures i bones. Ell fou un dels primers impressionistes que varen crear escola

de la manera que sabia bromejar jo m'agradaria saber que en pensaria ara de les famoses pintures de la façana del Col·legi d'Arquitectes de Barcelona i de tota aquesta colla d'abstraccionistes que els snobs troben tan bons i ~~que~~ quines pintures al final no són més que cops de pinzell sense ordre a la babalà sense res que s'assembli a res i que per fer- ~~la~~ ho imposar a la gent han hagut d'inventar-te una literatura especial per explicar-ho. És a dir, que quan aneu a veure un d'aquests cuadres per entendre'l heu de demanar el mode d'emprar.

Les pintures de Rossinyol poden ser molt famoses però per a mi no han causat l'impacte que va causar al seu temps els drames "La Mare" o "L'hèroe" i encara les seves peces humorístiques "Els savis de Vilatrista" "L'auca del Sr. Esteve", "El Jocs Florals de Canprosa" i fins i tot "El bon policia".

Jo vaig tenir la sort de parlar-hi una vegada. Mo no gaire, però el suficient per donar-me compte de l'home jovial, humorista, franc i bon vivant que era. Hi vaig parlar a Llinars del Vallès, ~~havia baixat~~ on passava l'estiu en una torreta de la seva filla; va baixar del cotxe que conduïa un negre gairebé tant alt com ell i ben vestit, i al posar el peu a terra va dir al seu xofer: "Apa vine, que tu deus tenir tanta set com jo". Tots dos es varen asseure a la terrassa d'un establiment de begudes, abans d'asseure's va fer un salut amb la mà dirigit a totes les persones que em trobavem allí i a mi que era el que em trobava més a prop de la seva taula em digué per encetar la conversa: «Què tal xicot, com va tot això»? «Molt bé, senyor Rossinyol» vaig respondre un xic intimidat ~~i~~ ~~xic~~ davant d'aquell home, tant alt, que tenia tanta anomenada, ~~tant alt~~, amb aquella barba que ja era sol i pebre i que portava tan pulcre (1). Ja ~~g~~ s'en va cuidar ell de treure'm la timidesa amb la seva bonacitat i el seu parlar senzill i franc. Quan la meva memòria repassa els noms i les cares de les persones de renom amb qui he parlat, en Santiago Rusiñol és un dels primers de la llista.

En Santiago Rusiñol parlava de la mateixa manera que escrivia, o escrivia de la mateixa manera que parlava i per això mateix el seu «El català de la Manxa» és tant natural, d'un llenguatge directe i comprenedor. Quan hem acabat el llibre, que us ha fet riure tot plorant, ja no sabem si el que hem llegit «ha passat» o no, si és realitat o és producte de la fèrtil imaginació de l'autor, si veritablement existeix a la Manxa el poblet de Santa Lafuente i si el Joanet, ha estat, ha sentit i ha viscut la trista paradoxa de l'anarquista idealista que va el seu fill, el «Juanito», ferse ~~se li ha fet~~ torero, si el «procuradors» són tant dolents en la realitat i si el misticisme i fatalisme dels pobres «manchegos» és exactament tal com s'ha descrit en

[que el «procurador» té [illegible]]

el llibre ~~amb~~ on la ingratitud i la incomprensió ~~que~~ és la pedra de toc i de resistència del llibre

És possible que molts catalans no hagin llegit «El mur de roses» o «L'illa de la calma» però dubto que entre hagi gaires ~~de~~ de quaranta anys que no hagin llegit «El Català de la Manxa» i, no s'hagin emocionat al finalitzar el llibre com així mateix no guardin un record fidel al bon Joanet idealista, pròdig i un xic somnia truites i xebes al cap.

Ja hem comentat els drames que Rossinyol va escriure i sembla mentida que aquella ploma que va escriure «La Mare» pogués escriure en l'estil humorístic aquells famosos «Jocs Florals de Canprosa» tan reals, tant veritat dintre el seu humorisme i finesa d'esperit. El poeta Rossinyol s'hi dona amb tota l'ànima i els versos que fa dir als personatges d'aquesta obra són de bona fusta! Vegeu si no:

«Muntanyenc de la muntanya.
Llamp de Déu
El cap entre les boires
i els peus dintre la neu
Llamp de Déu
bon llamp de Déu.

Amb el «Bon policia», Rossinyol troba la manera de caricaturitzar un policia que és massa bo i que viva a punt de perdre l'empleu, que necessita per el pa que menja) a causa de les situacions penoses que de deixaria les cases on té de detenir una persona. Per ell allò són casos de consciència que no sap com dilucidar.

També cal parlar del Cau Ferrat obra en la que Rossinyol hi posà tots els moments escadussers i ~~fins~~ àdhuc els que no ho eren, l'obra de cada dia, de ~~cada any~~ tota una vida, amb un gust artístic ben definit, primmirat, predilecte. Com el Museu del Cau Ferrat a Sitges n'hi deu haver pocs i si hom hi presta bona atenció al visitar-lo, s'arriba a fer creus que tots aquells llumets d'oli, picaportes, claus i panys, colamastres, molls, poals de cendra, ~~vaixells de~~ i tot en ferro forjat artístic que el seu creador va anar cercant de masia en masia fins a trobar el que volia i que aquells vaixells de vidre i tants i tants altres objectes siguin l'obra de recerca d'un home sol. Calia estar entestat, tenaç, obstinat, per arribar-hi. El Cau Ferrat (la casa) està en un racó de pau a la vora del mar, al cim d'un petit promontori: un lloc ben triat i l'artista ens dona una idea del seu bon discerniment, a fi que tot allò que ell havia aplegat no pogués ser escampat una vegada mort, en va fer donació als museus de Barcelona, però a la condició de guardar-ho sempre més al Cau Ferrat. També hi vol deixar unes pintures que jo que sóc un llec en la matèria no

em veig en cor de comentar. El Cau Ferrat fa honor a Catalunya i es digne de ser visitat. Quan aneu de vacances esmerceu un dia per anar-lo a visitar. No us en sabrà greu i aprendreu a conèixer Rossinyol un dels artistes més valuosos i divers de Catalunya car en totes les branques que ell va tocar en totes es va distingir. Per quelcom formava part en la ment dels catalans de la famosa trilogia (que algú n'havia dit «la santíssima trinitat») amb Àngel Guimerà, Ignasi Iglesias, Santiago Rossinyol.

(1) Tenia quina cara traspuava la bonhomia i el somriure fàcil, vegades irònic [illegible] sortint de sota el nas.

Biblioteca Raixa. Palma

no han pas arribat tots a la fi del viatge. En restaren molts pel camí (dels exiliats).

~~Un ministre d'un país demòcrata no té de tenir les mateixes condicions que un ministre d'un país autoritari.~~

~~Voluble, subtil, fals, vindicatiu. Consells a aquest ministre. A la presó. intrigant, sorneguer,~~

~~a fi de no caure en el mateix error que el ministre condemnat ha expulsat la paraula calúmnia al diccionari.~~

~~[illegible]: Pere Bonnín (notes). Retrat de les cartes de presó [illegible] la força de la calúmnia. (Tot [illegible] tot per dintre.)~~

Es diu vulgarment que a la casa dels pobres [illegible] mai bé, que a bosc perdut tot-hom hi fa llenya i que a pagès endarrerit cap anyada no li és bona. Aquestes dites me les ha recordat una noticia que he trobat al diari. Resulta que el corresponsal a Madrid de "Le Monde" a portat als tribunals al Ministre de Informació acusant-lo de calumnia i aquest havent perdut, és a dir, essent exacte l'acusació els jutges han condemnat al ministre a pagar 250 pts

Aquesta si que és bona. Un ministre d'informació caure en la temptació d'informar i ~~calumnia~~ l'informació ~~[illegible]~~ al passar per les seves mans se li torna calumnia (1) Els ministres dels països totalitaris tenen una forta propensió a perdre de vista els modes ortodoxes de l'informació. És un defecte de constitució. Jo no seria capaç de fer una síntesis exacta de les feines d'un ministre de l'informació d'un règim com el que ens ocupa, que suposo deuen ser molt complexes, sobre tot en el que fa referencia a la mena de tasca policiaca i detectivesca a la que es tenen de lliurar per poder deixar passar pel sedàs als periodistes que venen de l'estranger i garbellar totes les informacions de manera que no informin ~~res~~, que ningú no ~~hi entengui rès, una mena d'informació~~ negada, ofegada dintre l'elaboració [illegible] i ben lluny de l'objectivitat normal de la matèria

A fi de no caure en error i de recordar al lector el sentit exacte de la paraula "calumnia", vull copiar textualment el que en diu el diccionari Larousse francès, edició del 1938 (en cas que hom l'hagués oblidat)

"Calomnie." – Falsa acusació que fereix la reputació, l'honor: la calumnia és l'arma dels mesquins". ("Nouveau Petit Larousse Illustré" Dictionnaire Encyclopédique Edition 1940").

– "Calumnia. – Acusació falsa" (Pal·las. Diccionari Català Il·lustrat de E. Vallès)

De "Le combat du capitaine Newman" de Leo Rosten (page 16)

Est-ce le criminel en liberté habitant en chacun de nous qui s'agite et s'inquiète à la vue d'une fenêtre garnie de barreaux, d'un fourgon cellulaire, d'une porte de prison ? Est-ce un sentiment de culpabilité qui fait naître en nous une appréhension, ou bien est-ce seulement la satisfaction de l'innocent à la pensée d'être encore libre?

(page 22) "Quand les nerfs lâchent, l'homme, quel qu'il soit, s'enferme dans l'univers de son conflit ou de sa peur".

Recordo que un soldat d'Olesa de Montserrat després d'un combate a l'ofensiva del Segre, retirant-nos d'una posició va quedar ajagut a terra enganxat pels fil-ferros del laberint. Allí hi va passar tota la nit i a la matinada va poder sortir d'allí. La por de la mort el feu tornar boig.

Per ~~facilitar al lector~~ donar facilitat de comprensió al lector ~~i~~ a qui de passada ~~li no fes semimanes forme llegir~~ avenço ~~acompanyo~~ els següent extret: no falta que fa –

"Difamació. – Acció de difamar. ~~La difamació és casti~~gada per la llei.

"Difamar. – Despreciar, cercar a fer perdre reputació: difamar un adversari polític" (Extret del "Nouveau Petit Larousse Illustré". Edició del 1940).

– – – –

Cap a finals del mes de mars d'enguany l'A.F.P. (Agencia Francesa de Prempsa) va difusar una notícia ben curiosa i que val la pena de conèixer.

"El ministre de l'Informació espanyol Sr Manuel Fraga Iribarne ha estat condemnat per refús de ~~presentar-~~ compareixer ~~se~~ ser en justícia a 250 pts de multa per un Tribunal de Madrid. Ha estat perseguit en difamació pel Sr José Antonio Novais corresponsal de "Le Monde" a Espanya". (3)

~~Aquesta sí que és bona. Un ministre de l'Informació cau en la temptació d'informar i l'informació al passar per les seves mans se li converteix en difamació. La difamació no és pas molt lluny de la calúmnia i dintre el mateix camí. A la fi el ministre ha perdut els estreps i el cavall se li ha desbocat.~~ Perquè cal saber que aquest periodiste corresponsal de "Le Monde" és el mateix que al començament d'hivern del 1963 va fer una entrevista al Pare Escarré de Montserrat, entrevista que va portar un gran enrenou: tan gran que el Govern d'Espanya es va veure precisat de sortir-hi al pas fent-lo publicar pel setmanari madrileny "El Español" (internacional)

que ho feu traient foc pels queixals i amb aires de "matón" i perdona vides.

I la cosa no s'ha acabat, car cap allà mig mes de mars vaig sentir a les actualitats de la televisió, la ~~cosa~~ notícia que ~~a dit periodista el Govern espanyol li havia retirat la carta de periodista, cosa que deu haver estat la causa d'aquesta persecució en difamació~~ el govern espanyol havia retirat la carta de periodista a dit Sr Novais.

Pobre Sr ministre, ja està ben arreglat. D'un costat els companys de govern que l'estiren per una màniga amb tot allò de l'autoritat del càrrec, l'eficàcia de la censura i altres trucs que tenen els governs totalitaris; d'altra part ~~els~~ (estirat de l'altra mà pels) monjos de Montserrat que no depenen d'altra autoritat que la de Roma i gaudeixen d'una mena d'extraterritorialitat que els immunitza ~~[illegible]~~ (i els posa en la condició de) tabú i el periodista d'un periòdic estranger de gran difusió, no gens sospite i prou ponderat per gaudir de gran autoritat informativa, doncs encara que el periodista sigui espanyol aquest es deu sentir un xic invulnerable al treballar per un periòdic estranger.

En un país de règim totalitari aquesta falla en l'informació (o en la deformació de la mateixa) no és tolerable. Jo ja comprenc que l'home no s'hi devia "veure de content" al notar al notar que se li havia escapat de les mans un ressort que pot portar funestes conseqüències. Car els ministres de l'Informació dels països totalitaris tenen una forta propensió a perdre de vista els sistemes ortodoxes d'aquesta. És un defecte de constitució. Jo no seria capaç de fer una síntesi exacta de la tasca d'un ministre d'aquest ram d'[illegible] com el que ens ocupa, que suposo que deu ser molt complexa, sobretot en el que fa referència a la mena de feina policíaca i detectivesca que es té de lliurar per poder passar pel sedàs als periodistes que venen de l'estranger i garbellar totes les informacions de manera que no informin res i que ningú no hi entengui res; una mena d'informació negada, ofegada dintre l'abstracció més pura i ben lluny de l'objectivitat normal de la matèria fent un petit part de les muntanyes que en

a Un ministre d'un país democràtic no li passen aquestes trifulgues i generalment si s'ha d'arribar a anar en justícia ~~els~~ és aquest el que denuncia al periodista, car el ministre està forçat a ~~estar~~ obrar dintre la legalitat. En canvi es veu que en un país autocràtic les coses passen al revés i és ben estrany.

Ja sabem que tots els ministres procuren fer anar l'aigua al seu molí, però coses així no li passen a d'altres ~~les~~ per exemple el ministres de la Guerra (~~per exemple~~) car la seva feina és procurar que les coses de la guerra vagin bé, o el de la Marina que es preocupa força de "la honra" (vale más honra sin barcos, que barcos sin honra", que deia aquell) o el de Foment que sobrement pugui fer la inauguració setmanal d'una carretera inacabada o posar ~~la~~ pomposament la primera pedra a ~~[illegible]~~ hipotètiques i fantasmagòriques preses d'aigua que no funcionaran mai ja ho té tot llest. (2)

Si jo fos home de prou altura per aconsellar als senyors que es troben en el cas d'aquest senyor que ens ocupa,

si jo fos prou intel·ligent per a redactar un pla a seguir de bona gana li donaria el meu consell.

Li aconsellaria de ser voluble i intolerant, subtil i sorneguer i en fi feliç. Voluble perquè ningú no es cregués disposar de la meva confiança; intolerant pel que fa referència a la censura; subtil mancant a la claredat i a la veritat per fer anar de bòlid als informadors; i feliç com un gat traient les urpes al moment menys pensat. Així tots els periodistes es posarien a ratlla i no s'atrevirien a fer intervius inoportunes. No entraria cap periodista estranger ~~al~~ ~~país~~ perquè després anés a escampar als quatre vents el que es passa dintre el país. I presó, molta presó (1)

Això ~~m'evitaria~~ li evitaria de ser vindicatiu i haver d'esperar un any i tres mesos a retirar la carta de periodista a un atrevit que s'ha cregut en el dret d'interviuar un abat de Montserrat i de donar l'informació fidedigna a un periodic que s'escampa per tot el món.

~~Vull contar una anècdota que s'hi assembla~~. (permeteu-me aquesta petita anècdota) Al cap de uns mesos que havíem entrat a França un company refugiat em va mostrar una lletra que havia rebut de la seva mare, la que li recomanava repetides vegades que no tornés al seu poble. Els encarregats de la censura que havien obert la carta varen escriure a l'indret de un d'aquests passatges i amb tinta vermella: "Ni falta que hace". Com que l'esperit no ha canviat gaire, o gens, maldament facin mans i mànigues per fer-ho creure, per estalviar aquestes enrabiaals ministres d'informació pot-ser valdria la pena de posar un rètol a la frontera prevenint a tots els informadors que allí no es permet informar amb sinceritat i equanimitat "que si algú hi va per fer això "ni falta que hace""

Ah! I pel que fa a les 250 pessetes, encara que sigui poca cosa, jo els les faria guanyar a aquests jutges que no han estat gentils. Passat que tot això no hagi estat una comèdia per fer creure que en aquell país encara es fa justícia (d'un tret matar dos pardals) i ~~f~~ fent contents als qui redacten encícliques! De totes maneres hi ha tantes ~~facines~~ formes de trobar aquesta quantitat en un pressupost d'un ministeri, que per això no s'haurà de fer cap transferència de crèdits i l'amor propi íntim del ministre estarà salvat. (5

(1) ~~I a la presó aquests periodistes insòlits capaços de verisme podran oposar a la veritat~~

(1) Sí, sí; a la presó. I així allí dintre aquests periodistes insòlits capaços de verisme ~~podran~~ podrian meditar sobre les veritats de l'informació. A la presó, car no es pot permetre ~~de~~ d'inflar el cap a la gent amb intervencions que parlin de llibertat i justícia!

(2) Encara no n'hi ha prou d'haver de vigilar de nit i de dia que no passi cap notícia sospitosa, d'haver d'estar amatent a la feina cada dia, cada hora, cada minut sense poder reposar, sense poder prendre vacances, que encara té de sortir un il·luminat de tras cantó amb inter-

viús comprometedores. N'hi ha per tirar el barret al foc.

Que no s'em digui que no hem fet cap pas endavant. Penseu el que havia estat vint-i-set anys enraonadera de voler criticar, jutjar i tractar de salvatge a Hitler, ~~que~~ aleshores havia estat ~~[illegible]~~ intolerable. Avui ~~això~~ és jemmés.

(3) aquesta sí que és bona. Un ministre de l'Informació que perd els ~~estreps o el cavall~~ amb tantes tafaneries se li desboca (4) i cau en la difamació (Ja sabem que la difamació és una sic companya de la calúmnia)

(4) "Hom no governa pas innocentment" deia Saint-Just com havia pogut causar en un altre lloc.

(5) I sobre tot que no dimiteixi per aquestes petiteses de difamació o de multes a pagar. Que, com diuen els catalans, "en val més un de conegut que no un altre per conèixer".

(6) A la presó aquesta colla de periodistes, que la majoria d'ells són trànsfugues d'altres temps, d'altres periòdics i d'altres idees i que no s'hi pot tenir gaire confiança, barrejant-s'hi l'anacronisme més extravagant.

(permeteu-me aquesta petita anècdota que pot tenir certa relació amb aquest escrit)

(2) o el ministre d'Economia que em pot arruïnar el petit resultat del Mercat Comú i un cop fet de l'Informe del Banc Mundial. Que no s'en vagi que al final l'antagonisme també existirà contra aquests periodistes il·luminats, il·lusos i rebels al cap.

Ah, qui pogués tenir la sort, per exemples dels ministres de la Guerra et, et,

La pena de mort.

A mida que avanço en edat sóc cada dia més contrari a la pena de mort. Tot ser d'un caràcter obstinat, no he pogut adoptar mai ni comprendre les raons que donen ~~els~~ favorables a aquesta pena o condemna o càstig que no [illegible] ja res als diversos problemes que posen a la societat, que no aminoren els delictes ~~punibles~~ recomanables d'aquesta punició que la societat conserva secularment a despit de tot el progrés moral, intel·lectual i científic, per a protegir-se de les persones que l'ataquen.

Fa quaranta anys que ja es va publicar en un setmanari local del meu poble un escrit meu sobre aquesta qüestió. Aleshores jo era molt jove i ~~des de llavors~~ les meves conviccions ~~ela~~ en aquest aspecte (com afortunadament en tots els altres) no han variat del més petit borall, tot i no tenir la base que tenen ara. Ans al contrari, s'han afermat degut a l'experiència i les tristes coses que he presenciat o que he tingut notícia. La meva obstinació s'ha fet més patent més ben construïda i cimentada, la convicció és més fonamentada de solidesa, les raons més convincents, ~~els~~ els arguments més vàlids.

Hi ha qui diu que el càstig és més fort si la pena de mort es tradueix en cadena perpètua. És d'una candidesa infantil el creure aital cosa. Si poguéssim preguntar a totes les persones que es troben en aquest cas què és el que preferirien, estic segur que el 99% respondrien per la segona solució, car tot home estima la vida. L'home és un animal que s'adapta a totes les circumstàncies i dintre una presó a perpetuïtat s'arriba a fer un univers a la seva forma i imatge i

És pueril, és infantilisme

encara pot arribar a ser recuperable per la societat. El cas de l'americà que graciat pel President Wilson arribà a ser un gran criminòleg, publicant una sèrie de tractats d'aquest ram ens en dona una mostra. En vida el culpable pot arribar a penedir-se del mal que ha comès. Mort, això no és possible i abans d'arribar al patíbul ha tingut el temps de maleir la societat i fer acòlits per dites malediccions.

Algú ha dit que val més cent culpables en vida que un innocent executat. Es donen molt sovint els casos de errors judicials. Què deuen pensar els autors d'aquests errors? Ho saben tots?

És possible que la Societat fredament, pugui matar una persona (executar, se'n diu, car no fa tan cru) en nom de la justícia per castigar un delicte que si fa o no fa és igual al que ella ~~perpètua~~ perpetra al suprimir el delinqüent? És encara vàlid en el temps present, «l'ull per ull» i «dent per dent» dels llibres sants en oposició a «l'estimeu-vos els uns als altres» i el «quan t'hagin abofetejat la galta esquerra, para la dreta», ~~en contradicció dintre d'aitals llibres~~?

Amb la pena de mort la Societat es venja de l'home que no s'ha portat bé ~~amb~~ vers ella, però moltes vegades caldria veure si aquesta ha complert amb l'individu, si ha apartat o si ha fet quelcom per apartar a aquest de l'ambient, del marasme i dels gèrmens de la dolenteria que el fa caure en el delicte. S'ha de confessar que veritablement no es fa res, completament res. I les fortes aglomeracions de barraques, de brutícia, de mall, films verins, alcohol, prostitució, continuen sense que ningú ho ataqui a la base. La societat es defensa venjant-se, car la pena de mort és una venjança, això és una [illegible] [illegible] [illegible] seria si el crim es podés evitar.

La por a la pena de mort fa tornar bo a [illegible], però no ensenya l'esmena a ningú, essent com és inútil.

Un amic meu fou condemnat a mort per fets polítics després de la nostra guerra. No havia fet res de mal per ésser-hi condemnat, però la venjança ho requeria. Al cap de mitja hora de la seva execució arribà l'indult. Si l'execució s'hagués retardat d'aquesta mitja hora aquest home seria viu avui entre els seus gràcies a les diverses amnisties. Es que la proporció entre aquesta pena i les altres temporals és equivalent al delicte (o suposat delicte) comès? Si se li concedia l'indult és perquè hom l'en devia creure mereixedor. Perquè doncs haver estroncat una vida, fent irreparable quelcom que havia estat perdonat?

Jo he tingut ocasió de presenciar un afusellament. Un caporal de la meva companyia, cansat de combatre o dintre una crisis de por es va engegar un tret a la mà i fou condemnat a mort. ~~Vàrem haver~~ El batalló hagué de formar i presenciar aquesta salvatgeria que no podrà sortir mai més de la meva retina. Totes les paraules que va pronunciar en un petit discurs un oficial major per ensenyar-nos el dret comú, mentre ~~l'home~~ el cos era ajagut allà a terra, el cap trossejat, no em tragueren el gust de fel que em deixà aquella acció que jo sempre vaig creure contrària al decòrum, a la moral i la decència. Tots els homes saben què és el tenir por i molts herois ho són perquè no han pogut vèncer la por.

Val més prevenir que guarir i els mètodes preventius no serien pas més cars si s'hi posés la deguda voluntat.

La societat té l'obligació de no ser indiferent a la misèria, a la cohabitació de pares i fills, a l'ignorància, i procurar que aquesta mena d'atrofia que pateix, cessi d'una vegada posant-hi remei.

Objectivament és gairebé natural que cada u de nosaltres desitgem que siguin condemnades a mort les persones que són una vergonya per la civilització, que han estat salvatges i que al fer el mal l'han fet a consciència, però mirant les coses subjectivament, de la forma que se les haurien de mirar els magistrats, el caire que prenen les coses ja canvien i tenen prous atenuants per condemnar a mort la pena de mort. Aquesta és una tara que la societat no es pot treure del damunt, tara obsessionant, torturadora i lacerant. El mal és del fonament.

La imaginació dels homes és desbordant quan es tracta de preparar i portar a terme les ~~guerres~~ armes, i les guerres que seran imposades amb títols i slogans pomposos provocant una matança general. Aquests homes es presenten com a benefactors de la terra i tot-hom oblida que han estat uns grans criminals portats per l'ambició. És impensable que la mateixa imaginació no es mostri més generosa vers la supressió dels mals que menen al crim o vers la pena de mort de quins defectes la societat mateixa n'és la principal causant.

(1) Cal que la Societat modifiqui les causes i els efectes no seran els mateixos ~~modificar a la societat o els defectes~~. Aleshores ~~[illegible]~~ forçosament la pena de mort, vergonya dels humans, haurà de ser suprimida.

Caldria que els homes de govern, els juristes, magistrats i tots els que en tenen la responsabilitat de la salvaguarda de la societat ~~es donessin compte~~ a l'esguard de la civilització es donessin compte que castiguen pitjor que els delinqüents i que cauen en el mateix error que ells, el mateix que aquell que es tirava al riu i s'ofegava per por de una tempesta que s'apropava.

Tot això, és clar, és possible en els països democràtics, on és possible que cadascú opini a la seva manera. Pels països totalitaris on les opinions son unilaterals i els governs imposats a la majoria, això ja és un altre só de campana i aquest escrit no hi pot ser dedicat, car no seria escoltat, tota vegada que cal defensar per tots els mitjans l'"stato quo". (1) Cal que la societat cerqui on son les causes per a suprimir-les, aleshores els efectes cessaran els mateixos i la pena de mort, vergonya dels homes haurà de ser suprimida.

La pena de mort és encara una de les romanalles que ens resten del temps antic d'esclavatge, serfs i dimes i es conserva perquè avui plau als qui manen, com es conserva la pallissa als comissariats de policia i altres formes físiques de punició que hom ~~[illegible]~~ es plau a fer-nos creure abolides.

guillet que amoinguen

~~El dia que ens haurem tret del damunt aquestes coses: la indiferència a les coses de l'esperit; la [illegible] a l'entorn dels nostres projectes; l'orgull desmesurat que envileix al qui el demostra; el fanatisme que ens priva de respectar les creences, opinions i idees d'altri; el mal sentit de l'estalvi que no serveix per a millorar el país; la ingratitud als homes que ens han donat anomenada i prestigi; etc~~

~~aquell dia, reunint les qualitats que tenim i conservem, aquell dia, amic, que haurem bandejat per sempre la intransigència, que donarem i farem tots els possibles per què el mot llibertat(2) no sigui un mot en va; que la cultura serà una de les preocupacions majors de tots i serà per a tothom; que posarem el nostre esforç vers el progrés social a favor dels desheretats~~

~~2 (tal com s'ha d'entendre la paraula)~~

La por, l'orgull, la intolerància, la passió, el fanatisme,

Amb la por i l'orgull l'indiferència, la sumissió, el defetisme, fem com la guineu quan no les podem abastar diem que són verdes, manca d'enteresa, caràcter adust, estalviadors frisant l'avarícia, l'orgull fins el xovinisme, el fanatisme amb les "mesiendas paternales" i el "no pasaran" al costat del famós, filosòfic i trist "ja està bé".

I és d'una ~~costat~~ banda "el catalán de las piedras saca pan" de Cervantes al fer entrar el seu Quixot en el Camp de Tarragona, és d'una contrada àrida com era l'Urgell cap el 1900 n'ha fet una comarca fèrtil orgull i admiració de propis i estranys, els catalans conserven les seves illes en estat d'abandó i d'incúria ben manifestes, la cultura no ha estat posada a l'abast de totes les intel·ligències. Aquest és un defecte dels catalans que ho esperem tot dels altres, que ens ho facin, car això portaria massa feina i preocupacions. (1)

La discussió, la polèmica amb altesa de mires, amb educació és una forma constructiva; les vergonyes i els crits del fanatisme son la forma destructiva, son l'obstrucció a tot avenç.

No crec pas que a Catalunya els seus habitants puguin viure paradisíacament com es viu a l'Edèn o a Xauxa, car per viure s'ha de treballar.

(1) L'adobar els camps o l'irrigar una contrada dóna beneficis, l'embellir, el netejar una illa no augmenta capitals ni dóna interessos.

La ingratitud vers els nostres homes qui ens han donat anomenada a dintre i fora de la península. El cas del monument a Guimerà

Quan un estranger arriba a un país i visita els monuments pregunta només ens sabem donar la mà quan ballem una sardana. En poques ocasions són.

a qui són dedicats. Guimerà l'home que fou traduït a totes les llengües del món, no té cap monument a Barcelona a desgrat de fer 40 anys que els fons del seu cost són recollits. Avui molts joves catalans al parlar-los de Guimerà no saben de qui es tracta. Les seves obres i poemes són gairebé desconeguts. Això mateix podríem dir de altres artistes, científics i filòsofs.

El català no és, en general, avar, però no és pròdig; és més aviat econom. L'avar no gasta els seus diners ni en pro ni en contra d'una realització; l'econom calcula abans el rendiment que una despesa li pot donar. A l'haver de fer una despesa l'avar pateix abans i després; l'econom pateix solament abans i espera el rendiment després. Com que l'embelliment del país no dóna un rendiment patent, crematístic, immediat i serveix solament a l'esplai de l'ànima es deixa aquesta feina als escassos mecenes que en sentin la necessitat. I el país resta (i les poblacions) sense cura i mal fabricat. (amb l'afalac o s'és adulador o hipòcrita. No ent adulador ~~sens hipò~~ crites)

El català no és falaguer com altra gent de la península. El ser adust no vol dir ser salvatge. Moltes ~~p~~ vegades la falagueria és un sistema per adular i els catalans no són aduladors i els que per excepció ho són, són ~~despreciats~~ menyspreats. El "seny" i el sentit de la realitat ens ha fet ~~mesquins~~ contenir en la falagueria (Tenim ànima de botiguers.)

Alguns d'aquests defectes han estat importats i encomanats. Amb 250 anys de barreja la morfologia i la psicologia física i moral en rep un cop. Tota grandesa comporta la corresponent servitud. La perfecció no existeix. La barreja de virtuts i defectes fan les característiques d'un poble li donen un segell únic, intransferible, idiosincràsic.

(Significat "asceta"?)

Defectes | A la pàtria sempre li veuré qualitats. Pels meus compatricis ja és diferent

Se m'ha dit que no veig més que qualitats a la meva pàtria i als meus compatricis. Arrel del meu escrit "Pàtria"(1). I se m'ha preguntat si els catalans tenim defectes i si jo els sé veure.(4) Ai las, sé que tenim defectes. Com tothom, com totes les nacions, com tots els països. Ningú no voldria tenir defectes. Però tot-hom en té. La perfecció no existeix, malauradament. ~~És molt difícil que l'home~~ ni els homes ni els països no es veuen ~~la vegin~~ els defectes. ~~que~~ ~~mateix~~ ni s'els confessen ~~És la mateixa cosa pels països~~. Perquè de confessar-nos-els ens vexa. Ens agrada que ens afalaguin, però no que ens vexin. I quan algú retreu els defectes s'aixeca un clamor general, a desgrat de ser veritat, ~~R~~ cridant a la desfeta o la traïció

Els defectes es poden guarir. Com les malalties. Si cal tallant, esporgant com en una úlcera a l'estómac, o bé incisant, estirpant com en una cesària, que dóna la vida. És dolorós, però és benefic. Cal conèixer els defectes, com cal conèixer les malalties perquè els cirurgians hi puguin posar mà i aturar la seva progressió. Que la vida és un etern recomençament i renaixement tant en els homes ~~com en la Naturalesa~~ com en els pobles. Com la Naturalesa.(1) Però la vida no és ni deu haver de ser renunciament. El no veure els defectes és la renúncia. (1) Com els pobles, com els homes amb les seves convulsions, amb les seves crisis i els seus rejoveniments. ~~El~~ renunciament és feblesa, estancament i a fi de comptes la mort. No és cap vergonya el confessar les malalties, ni els defectes. La vergonya està en no guarir, en no corregir. I per corregir cal denunciar. Per confessar els propis defectes cal posseir un esperit crític capaç de discernir-los, cosa difícil. Provem-ho, però.

Ell mateix

Si per l'individu el conèixer's bé és una prova d'humilitat i de saviesa, per un poble és una prova de seny que emana estem lluny d'haver adquirit.

L'ésser ferm no és sinònim de tossuderia o d'obstinació.

La tossuderia, l'obstinació i l'entestament és, en general, el nostre lot. I ací està el defecte. En canvi la fermesa i la tenacitat en els nostres projectes i actes, és una qualitat que ens falten. La fermesa és producte de la reflexió i dona millors resultats que la tossuderia resultant de l'amor propi o de l'orgull. I volem fer entrar el clau per la cabota però el que pesi, sense aturar-nos a reflexionar que el clau entraria millor per la punta. Si hi ha un nus a la fusta, la reflexió ens induiria a ~~voler~~ clavar-lo en esbiaixada, però la tossuderia ens ho impedeix. I els claus s'ens torcen i hi piquem al damunt a grat sient. Aquesta imatge es pot aplicar a una infinitat de projectes, ~~accions~~ morts no-nats, accions que no donen resultat i idees que no hem sabut realitzar.

Altra cosa. Parlem massa. Passem el temps amb controvèrsies, polèmiques i discussions. Ens oblidem parlant. Tots volem prendre posició pel que sigui, per tot i per a rè. No escoltem els altres i solament ens escoltem nosaltres. Eternitzem les nostres dolences o les nostres deficiències parlant. I entre tant les coses que voldríem crear, subsanar o ~~p~~ arranjar han pres una altra modalitat, les circumstàncies han canviat, pel pas del temps que hem perdut parlant i discutint estèrilment. La tossuderia i el parlar ens ha fet perdre l'objectivitat del que havíem volgut que es fés i a la fi ja no sabem on som. I així veiem la despoblació forestal o la ruïna dels nostres monuments o la malaptesa d'enginyers i arquitectes malmenant les urbs i els paisatges, sense haver fet nosaltres rès de positiu per impedir-ho. La nostra con-

tendència s'ha limitat al més banal parloteig. Diuen que tot això és propi del temperament meridional que tenim. Així doncs no tenim cura, perquè és l'aire, el clima i la posició geogràfica que determinen el nostre temperament. Però cal provar d'esmenar-nos, amb ~~la~~ voluntat convicció i fermesa com la que posa el ~~de~~ malalt que es vol guarir.

Es possible que la tossuderia i obstinació de les que abans he parlat siguin filles, ~~si no amb totalitat~~, en part, si no en totalitat, de l'orgull del català pel fet de ser-ho. Jo també el sento aquest orgull. I tots el sentim ~~malaurament~~ àdhuc ~~més llarg~~ els que s'han passat a altres sengles. L'orgull tant pot ser qualitat com defecte. Si al sentir-~~se~~ nos orgullosos d'un país, d'una obra que havem ajudat a crear, o de qualsevol cosa que havem ajudat a conservar, hi posem la voluntat, l'interessa i l'esforç pel seu manteniment, per la seva grandesa i pel seu esplendor, aleshores l'orgull és lloable. Però l'orgull és una arma de dos fils que talla pels dos costats. S'ha de saber manejar. Té les seves servituds. ~~No sols hi ha prou de ser-ho~~ A vegades ens porta a l'apassionament i al xovinisme, a l'encegament que no ens deixa veure les dificultats ni la forma de salvar-les i ens priva d'arribar als nostres fins. L'orgull és defecte quan no treballem per l'obra que ens hauria d'acaparar els sentiments i l'esperit. És defecte quan creiem que la feina que hi hagi a fer ja la faran els altres. És defecte quan no hi posem tot l'esforç honestament, amb tota l'altesa de concepcions morals i espirituals. És defecte quan no volem reflexionar, quan ens desentenem de les seves servituds, quan deixem caure per desgana, per negligència per abandó físic i moral allò mateix que exaltem. Quants ~~pocs~~ catalans d'aquests que es diuen orgullosos de ser-ho no saben escriure el català ni es donen la pena de parlar-lo bé! Quants pares no fan esment als seus fills de racontar-los la nostra història, antiga o recent, ni procura que els seus fills aprenguin la llengua catalana sota l'excusa que "ja tindran temps més tard, car aquesta no serveix pels estudis oficials"! Mala manera de servir l'orgull. Amb un nombre més petit d'orgullosos d'aquest caire, Catalunya no s'en portaria pas més malament. Amb aquesta mena d'orgull "s'ensenya el llautó". (7)

També el fanatisme de tots colors ens fa males jugades. El fanatisme és autoritari i obtús. Els fanàtics al sentir cridar "visca això" interpreten de seguida "mori allò". El fanatisme obstrueix el pensament la raó, totes les possibilitats d'avenç, la discussió i la llum. El fanatisme no es vol sentir contradit. Els fanàtics perden el control al contacte d'un fanàtic contrari. I a Catalunya hi ha molt d'això: la llibertat individual de creença ~~[illegible]~~ en ~~molts~~ massa aspectes és rebregada i trepitjada (3) per aquests i a causa d'aquests. Al donar un tomb per Europa hom s'adona de l'estupidesa i retrocés que els fanàtics donen al nostre país (2). El què diran fa por a tot hom.

La gent ~~El~~ del nostre país ~~deu~~ deuen tenir encara d'altres defectes que no m'aturo a recercar. N'hi ha prou amb aquests. No m'interessa el que es fa en altres regions, ni en vull fer una analogia. El que jo voldria és una esmena pels nostres, ~~e~~ dels que acabo de fer-ne una petita síntesi. Ja sé que del cúmul de virtuts i defectes ~~[illegible]~~ d'un país, en neix una personalitat amb característiques pròpies i peculiaritats indestructibles.

(El fanàtic no respecta la llibertat dels altres ni en ~~[illegible]~~ llur vida privada. Fixem-nos-hi bé: els pobles fanàtics són els més incultes, ~~o~~ ~~pobres~~ els més pobres o els més salvatges. Al curs de la nostra existència hem pogut veure com pobles de gran cultura han caigut en el més gran salvatgisme a causa del seu fanatisme). (5)

He parlat en general. Hi ha excepcions, però són tan poques.

Cal prendre cura d'esmenar aquests defectes que jo crec que són els principals. Si fessim esmena seriem un poble privilegiat lluny de la por, de la timidesa, de la ignorància i de l'abdicació, ~~altres defectes que van ben lligats~~ de la fatuïtat, altres defectes que són una conseqüència dels esmentats abans, ~~entre~~ i el grapat de virtuts que els catalans tenen si en poguessim treure, esporgar, aquests defectes. Llavors sí que podriem parlar de Catalunya com d'un país d'una exuberància moral, creadora i espiritual amb resultats uberrimos. (6)

(4) Vaig a contentar l'amic, el meu esperit i potser fer-me un grapat de adversaris entre els lectors. Perquè no hi ha res pitjor que retreure els defectes d'una comunitat o col·lectivitat

(5) Som inestables en les nostres preferències de vegades. Avui adorem un home com dramaturg, poeta, historiador, etc. que ens ha donat renom. Demà ~~[illegible]~~ l'avorrim i passat demà l'ignorem; o més tard l'oblidem (i com si no haguessim sentit ni ell ni l'obra) Els vius els ignorem. Som uns desagraïts: una altra la indiferència s'ens ha fet vici. Guimerà, l'home que fou traduït a totes les llengues del món no té cap monument a Barcelona i avui al parlar de Guimerà molts joves no saben de qui es tracta. I solament fa 40 anys que és mort! I com aquest n'hi ha tants! [illegible] Morera, Iglesies i tants i tants.

(6) Perquè em vanto d'estimar el meu país i els meus compatricis colocant-me entre els qui més l'estimen crec que no està de més que per una vegada prenguem el cilici i ens fustiguem d'una bona punició per expiar les culpes

(3) la intolerància i la intransigència

(7) ~~Per exemple: No n'hi~~ Faig una imatge per a donar un exemple: No n'hi ha prou de posseir una casa ben bonica i estar-ne orgullosos. Cal vigilar que no s'hi facin degoteres a la teulada, pintar les portes i finestres perquè no es podreixin i reparar al seu temps les malifetes del temps. Altrament la casa ~~[illegible]~~ caurà ~~i la casa~~ i l'orgull s'en anirà en res.

El pecat va amb la penitència

El talent d'un país es mesura pel seu nivell cultural, per les seves realitzacions científiques, pels seus avenços socials. El talent de Catalunya es va demostrar a principis de segle i un xic més tard regant la comarca de l'Urgell fent d'una contrada àrida una regió fèrtil, fent una [illegible] de la Canadenca de Tremp amb les seves preses d'aigua i l'electrificació del nostre país, amb la xarxa de carreteres i telèfons ponts que portà a cap la Mancomunitat de Catalunya, la pleiada d'escriptors de tots ordres que donaren el millor que en tots temps s'ha fet. La infinitat de realitzacions científiques per homes que han tingut anomenada mundial.

L'arbitrari es barreja i va de bracet amb l'inconsciència la mala fe

Murmurem, intriguem, rondinem de certs torts (o que considerem torts) que s'ens fa en tots els ordres, però no som capaços de cercar un remei als mals de la comunitat i les deficiències

Ens passa massa sovint allò de la palla a l'ull del veí i la biga en el nostre.

No som tan individualistes com es diu, encara que això jo no ho considero defecte, ~~ans~~ pot ser és una virtut en certs ordres, car l'individualisme català és el mateix que es troba a tot arreu. A Catalunya l'individualisme ha estat la deu, la font on s'han abeurat l'artesanat que tan de benefici ha donat a Catalunya. Si fossin integralment individualistes no es veurien tants orfeons, corals, centres excursionistes, entitats sardanistes, realitzacions industrials, etc.

No n'hi ha prou d'eliminar un defecte sense eliminar-ne la causa. Una causa pot arrossegar múltiples efectes. Tapar un defecte o amagar-lo no és guarir un mal. Cal matar

la causa per liquidar els efectes, és el joc de les causes i els efectes. Si tenim un degoter a la teulada no n'hi haurà prou de arranjar el cel ras o d'enretirar el llit o de posar al dessota del degoter un gibrell per a recollir l'aigua que cauria. El millor que es pot fer és tapar el degoter. Així suprimim la causa. La causa dels nostres defectes es suprimirà amb instrucció i voluntat. Vull posar uns exemples: El ser ecònom o estalviador ~~pot~~ és una qualitat que portada a l'extrem esdevé avarícia i per tant defecte. L'orgull pàtri és una qualitat que pot esdevenir xauvinisme que és un defecte que pot esdevenir col·lectiu i fer-nos molt mal.

La où regne la liberté. La c'est ma patrie

Ernest Franklin

“Els capellans són els administradors de l'ànima i el purgatori la casa d'empenyos” “Tots diem tonteries, però els filòsofs les diuen en serio” Rusiñol. “Per a sentir admiració per un savi, el millor és no entendre'l

Josep Pla: “El que sembla fatigar més l'home és la seva pròpia feliç mediocritat. L'home destrueix constantment el que amb tants esforços i dolors ha aconseguit elevar”

L'home cerca ~~la~~ benaurança tota la vida. La benaurança és una quimera i un record; quant la posseïm no la percebem i no la sabem aprofitar; quan l'hem perduda aleshores la recordem amb nostàlgia la tornem a cercar al darrera i ja no la trobem més

La festa Major de La Costa de Fogars de Montclús

Alguna vegada (poques) l'articulista abandonant la brida a la llarga cabalgada dels seus records, sense recordar-se del lector i sense esperar que les fibres de la seva pluma siguin pulsades per tumultuositat de la inspiració escriu pel seu plaer, per a donar-se un gust, tot relatant-se a ell mateix les emocions sentides en un moment donat de la seva vida, que el colpiren en els seus sentiments i que en certa manera el marcaren i restaren en el seu subconscient

Això és el que m'ha succeït amb aquest article que no volia deixar en el calaix ~~de les coses inèdites~~ dels escrits inèdits i ~~[illegible]~~ després d'haver-lo escrit, crec que podria fer partícep al lector d'aquestes emocions que ell mateix deu haver sentit en més d'una ocasió

A l'home que escriu li serveix de vàlvula d'expansió íntima ~~de comu~~ ~~ser~~ el fer-ho, quelque vegada perquè sí, ~~[illegible]~~, pel seu plaer, ~~donant-se~~ pel seu esplai íntim ja que es sent ~~sentint-se~~ ~~es~~ deslligat de la comunió amb el lector i ~~deixant~~ deixa vagar el seu record o la imaginació al grat de la pluma, unes vegades fugaçment per a no perdre les idees que es van amuntegant a mesura d'escriure, o amb certa inèrcia quan la meditació s'imposa, ~~molt~~ sabent a la bestreta que ~~[illegible]~~ l'escrit anirà a parar al calaix

La Rochefoucauld (incomplet): La bellesa passa, la sensibilitat [illegible] solament resta la bondat i el que amb ella s'ha pogut fer.

La festa Major de la Costa

Algunes vegades (poques) l'articulista abandonant la brida a la llarga cavalcada dels seus records, sense pensar en el lector, ni esperant que les fibres de la seva pluma siguin trempades per la tumultuositat imaginativa o per la nerviositat de la inspiració, com es plau a escriure per a donar-se el gust íntim de fer-ho per la seva satisfacció, tot relatant-se evocacions i emocions sentides en un moment donat de la seva vida, que el colpiren en els seus sentiments i que en certa manera el marcaren restant en el seu subconscient. Escriu pel seu plaer, perquè sí, fent-se el propòsit de no mostrar el seu pensament a ningú, creient que no en val la pena, que a ningú no interessaria allò que ell es dedica a ell mateix i al seu esplai. Llavors no sentint-se lligat per la comunió amb el lector, deixa vagar el seu record o la imaginació al grat de la seva pluma, que unes vegades corre amb fugacitat per a no perdre les idees que es van amuntegant a mesura que escriu, o amb certa inèrcia a mesura que la meditació s'imposa, sabent a la bestreta que l'escrit anirà a raure al calaix dels treballs inèdits fent companyia ~~als~~ a d'altres que s'hi troben,

El que [illegible] ~~no recorda~~, però, l'home que escriu ~~és que aquestes ro-manalles~~ emportat per la seva dèria, és que ~~molt sovint~~ consulta aquestes ~~[illegible]~~ i de la fe romanalles van a parar a la refonta de bo ~~si~~ en surt encara quelcom de profitable que aleshores ell mateix sent la necessitat d'exposar al lector, com en surt encara un bon ferro ~~útil~~ de les deixalles del serraller, o com ajuden a pujar una altra ~~la~~ paret els trossos de totxo que han restat en ~~una~~ la construcció d'una casa.

Aquest escrit és una exacta conseqüència del que acabo d'anotar.

El record ve de molt lluny, car jo era molt jovenet quan vaig sentir-me la impressió que em copsà i que encara perdura i la idea d'escriure quelcom a manifestar cap allà l'any 1944 al llegir un breu article ~~"Fo..."~~ d'en Albert Capdevila sobre les festes majors de Catalunya ~~en~~ en el que s'exaltava en particular la Festa Major de Granollers com la més esplendorosa de les festes majors i del que (estic ben d'acord) i on es feien ressortir els famosos àpats que l'autor havia fet en aquelles ocasions a l'Hotel Europa ~~...~~ (la Fonda d'Europa com en diuen els granollerins)(1) ~~en aquelles ocasions~~. (No puc precisar en quin periòdic vaig llegir l'article: Era "El Poble Català", "Foc Nou" o "Per Catalunya" que aleshores ~~...~~ s'editaven - - - respectivament? Han passat tants anys i hem anat tant de mal borràs i hem perdut tantes coses]. Aquella evocació de la Festa Major millor de Catalunya i la més popular (de "populo") em feu recordar i escriure quelcom inspirat en el record de la Festa Major de la Costa, la (de les festes majors) més petita, la més senzilla, però no exempta de grandesa, ~~i~~ d'ardor espiritual i de ~~continuïtat~~ continuïtat de les nostres tradicions, a la que jo vaig ~~...~~ assistir com a convidat amb els meus pares essent encara molt petit. ~~Ho vaig escriure~~ i no pas per posar-la en parangó ni per a fer-ne una similitud amb l'altra, cosa impossible, si no per ~~a poder demostrar que les petites festes també tenen la seva importància i~~ ~~com capital~~ ~~espiritual~~ ~~...~~ per a donar satisfacció al meu esperit ~~ingo~~ inquiet ~~itual~~ aleshores ben malmès per les circumstàncies. L'escrit està al i un estímul que calaix. Avui en surt. Tindrà gust de ranci?

(1) rovell de l'ou dels hotels vallesans i situada al que en podríem dir el llombrígol de la capital del Vallès Oriental tenint ben a la vora les tres places de més renom comercial i que vulgarment el poble les anomena la Plaça de la Porxada, la Plaça del Bestiar i la Plaça dels Ous, a desgrat

El poblet de la Costa de Fogars de Montclús (la Costa com en diuen els indígenes) és un poble de poques cases o masies escampades al costat esquerre de la muntanya del Montseny mirant ~~a migdia~~ al Vallès. La masia que està més a prop l'una de l'altra es troba com a mínim a mitja hora o tres quarts de distància, que és així com la mesuren aquella gent. ~~L'Ajuntament~~ i l'Església es troben camí del poblet de Montseny i potser a una hora de camí de Palautordera i al costat d'aquella hi ha una masia que serveix d'Ajuntament, de Rectoria, d'escola i altres afers públics. Per fi al davant de l'entrada a aquests dos edificis bastits amb pedra bruta (el que s'en diu paret de pedra) i a l'esquerra hi ha una era que així com serveix per a les feines agrícoles també serveix durant l'estiu a la ballarruga que amb un piano de manubri organitza el jovent d'aquella contrada els diumenges que fa bo; aquella era és la sala de ball de la Festa Major(2) i el bon tros de terreny pla i terra-batut que hi ha al costat fins arribar a l'Església serveix als acompanyants, badocs, festivalers i balladors (joves, vells i convidats) per anar a seure en les cadires que s'han tret de la casa santa posades al peu d'unes taules de fusta de posts i cavallets i per a endolcar de sed dels ~~...~~ assedegats per la calor que en cert moment és tòrrida. Tota la gent dels masos ~~...~~ i els convidats hi són al ball de tarda i de nit; i si algú resta al mas són solament les mosses que les mestresses de les cases han llogat per a donar l'abast a la gran quantitat de menestra variada que en aquells dos dies va a parar al damunt de la taula.

---

dels noms antics que les autoritats (municipals) les hagin pogut batejar.

(2) L'envolat a la tarda és el cel blau, al davant ~~a la tarda~~ la muntanya a un costat ~~i~~ a l'altra l'immensitat de la plana, allà baix, lluny, i a la nit con les estrelles lluentes, ~~argent~~ llançades d'argent i pampallugant ~~mentre que en~~ es veu altra cosa i amb la perspectiva a l'horitzó de les llumenetes tímides i poruges d'aquella plana esmentada. L'enllumenat d'aquesta sala de ball era (o és, car no sé si hi ha arribat l'electricitat) un bon nombre de llums d'acetilè col·locats ben enlaire d'uns pals ~~que~~ drets que han estat encarnats a terra. ~~[illegible]~~ Bona a música em recordo que una vegada hi havia "Els Forniguers" de Llinars, tres flavioleres que ho feien molt bé, o així era la creença dels balladors, i que car bé en aquells moments que jo parlo ja no tenien molta acceptació, al dir del meu pare cap a començos de segle. Però feien ballar i així era la principal tenien gran popularitat. Hi havia també l'home dels cacauets i avellanes i una parada de "fira" que feia un gran negoci venent "espanta-velles" i alguna trompeta pels petits. Allí es trobaven els pagesos pels joves de totes aquelles masies escampades per la banda esquerra de la muntanya quins, alguns d'ells no s'havien vist desde feia mesos. (3) Es presentaven entre ells els convidats, de quina cosa es feien un orgull i era com una qüestió d'amor propi de tenir-ne forces, i discutien de les feines agrícoles o del preu del vi que treien de llurs vinyes, de les castanyes i dels bolets que anirien a vendre al mercat de Sant Celoni.

Naturalment que tot això em va copsar i em va restar al cervell a despit de només tenir nou anys! Jo venia d'una ~~ciutat del Vallès~~ ex-vila del Vallès decretada ~~fa~~ ciutat feia poc, molta gent, molt

---

(3) i menjant cacauets i avellanes davant el terra encatifat ~~de~~ de pellofes i en mig dels crits dels petits que es perseguien

d'aldarull, moltes fàbriques, molta gent mudada, grans carrers i places i llum i balls, fent-hi colofó un gran mercat.

Però el que més havia de restar a la meva memòria és la cordialitat, senzillesa i bonhomia que ens mostraren aquella gent amics del meu pare que ens havien convidat a la seva festa major. I aquella rusticitat de la casa tota ella de paret de pedra adossada al pendent on així podien tenir el bestiar al dessota entrant de pla a les corts, com també a la casa fent un revolt al camí amb un pendent accentuat. S'entrava en una ~~gran~~ sala de gran dimensions que en podriem dir l'entrada i que durant la festa major era el menjador, a l'esquerra l'escala de fusta per anar a les cambres i al davant l'entrada a la cuina gran també on no hi mancava l'indispensable pastera (ah aquell pa "moreno" que bo era) una gran taula i la gran llar de foc amb l'escó ~~que separava~~ entre mig la fent separació (casa neta, [illegible]

La minestra que era suculent com saben fer a les nostres cases de pagès, era digna també de qualsevol "gourmet" i de Pantaguel! Aquella gent llençaven la casa per la finestra, no recordant-me que ja al matí abans d'anar a missa i per a suportar els tres quarts d'hora de camí havien tot liquidat els convidats un xai o un cabrit cuit a la brasa, portaven plats a desdir, com entremès amb pernil i tomàquet, arròs amb les menudències dels pollastres, pomes "rellenes" (farcides) vedella amb un fricandó,

(4) fruita, crema, ¡Ah si el Sr Capdevila hagués vist una altra mena de carn amb suc i ~~bolets~~ [illegible] el pollastre rostit i els postres⁴, sense descuidar el vi i la mistela que no s'havia d'estalviar. D'on havien tret tot allò? Quants viatges els costava a Palautordera o Sant Celoni? Quant temps feia que es preparaven per que aquells dos dies fossin reixits en tots els ordres, aquella gent que durant l'any vivien gaire bé sols a prop de les boscúries i d'unes feixes de terra aguantades per unes parets ~~de~~ pedres ~~talussades~~, talussada ~~de pedra~~ (treball gaire bé ciclòpic) que cultivaven amb esmer i d'on en feien sortir el blat, el moresc, els llegums, els tubercles per a llur alimentació i la del bestiar, tot aixó profitant d'un rajolí d'aigua com un dit que anava a parar a dos grans safaretxos i que els permetia d'haver pogut fer una casa allí!

Les subtileses de la hipocresia els son desconegudes, amables sense ~~[illegible]~~ servilesa, estalviadors sense arribar a la sordidesa, adustos sense arribar a l'estupidesa, sobris, treballadors, apartats de la novetat i de l'insòlit ja que estan arrelats a la tradició i solidaris entre ells en les malestrugances que ~~sovint se menjaven la~~ malauradament sovintegen a muntanya

Les lleis instituint aguantant jurídicament la pena de mort han de ser foragitades dels codigs penals. Per inhumanes, per incivilitzades, per injustes, per caducades, per endarrerides.

La passió i el fanatisme resultat de manca d'educació

L'avantguardisme déu voler dir anar davant de la guarda o sigui avançar-se a l'avui (pot-ser perquè aquells que el practiquen tenen por de no arribar a temps. No interessa tant l'arribar abans, com l'arribar a l'hora.

Per a l'article "Buscant la perduda"

L'~~empenta~~ de la infiltració forastera ~~és tan~~ a l'engròs subtil i forta ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~, es mostra tan insistent, que si no hi posem un dic de resistència, dúctil, però permanent, risquem d'anar perdent totes les nostres coses sense donar-nos en compte. Aleshores plorarem, però en va, o ens tirarem els plats pel cap amb diatribes volent-nos donar mútuament ~~mútuament~~ la culpa de l'esdevingut.

Jo comparo aquest estat de coses i llur resultat a la següent anècdota del ~~[illegible]~~ temps de la ~~[illegible]~~ joventut: Un jove que al meu poble l'anomenaven l'"Eixerit" va anar una vegada ~~fent, ja parlo d'anys, uns quants abans de la guerra civil~~) a la Festa Major de Martorelles del Mig amb altres companys eufòric i ~~[illegible]~~ per a fer broma ~~[illegible]~~, pel camí ja deia que aquell dia volia fer un estropici, quelcom que a Martorelles s'en recordarien i pensé que ningú s'hi pogués fer retret. En passar davant d'una casa de pagès ~~[illegible]~~ veient prop del portal un bonic càntir de cristall ~~ple d'aigua~~ posat dintre una galleda en fresc, demanà per beure i en acabant ~~demanà~~ pregà a la mestressa de casa de deixar-li trencar. Primer tot-hom s'en rigué, però ell insistí repetidament ~~i per intervals~~ amoïnant a aquella gent que no s'el podien treure del damunt. Tant ~~va insistí~~ insistí allí durant tota la tarda i que a la fi l'home de la casa, nerviós, exaltat i per treure-s'el del ~~damunt~~ davant i no creient que la cosa s'efectués digué: "Trenca home, m...." Tot dit, tot fet i el càntir quedà esbocinat. Els crits a la casa suscitant a la indignació del moment, foren nombrosos. En Ciscó, hi ~~va~~ [illegible] arrelat, el [illegible] es valgué de l'autorització que l'hi havien donat, però el [illegible] ~~[illegible]~~ al món el podia afegir. Preguem a Déu que ~~no puguin a [illegible]~~

Mandrosa i arrossegant-se
per planells i pedregars
baixa avall tot estrantse
el rec en un transformat

Del pollancre ~~[illegible]~~ [illegible]

~~més del consentiment~~
~~que havien donat~~ ~~[illegible]~~
~~callant~~. que la colla de Ciscó
que venen a menjar el pa que no treballen al seu país no ens treguin el sentit ~~que va~~ autorització havien donat callat amb estemordiment i pedint a la importància.

On parla del color verd de la Vall d'Olot: (2) ~~del fort al pàl·lid amb transicions difícils d'establir mentre que d'ací, d'allà s'hi barregen pinzellades de color prou neutre que junt de les terres cultivades, que junt de les clapes blanques i negres de les vaques que hi pasturen, els poblets (Bas, etc) i masies de pessebre, i els homes que hi treballen, li donen una vida exultant d'una pau bucòlica inconmensurable.~~

~~Això dona la sensació~~ Seguint amb les feixes: ~~Tot això perquè l'home que ha nascut~~ implantat remotament ~~en aquella contrada ha decidit una vegada per totes i amb acèrrima voluntat, de restar en aquelles~~ que l'han vist néixer ~~terres~~ i de fer-les fructificar per a viure-hi.

(1)

Pel final de l'article: ~~Així és com ho vegeren els meus ulls, com ho fixà la meva retina i com el meu cervell en registrà la dimensió; i així mateix t'ho dono, amic lector. Pot-ser en el transcurs dels anys s'ha fet algun plec en les pàgines de la meva memòria~~ impedint-me ~~[illegible] de poder-les llegir en enter i produint alguna llacuna en el recit. Els anys no passen de debades, però l'esperit en restà enrobustit per sempre més.~~

Així és com els meus ulls s'extasiaren, com la meva retina en fixà ~~guardà~~ la seva visió i com el cervell en registrà la dimensió. I així mateix t'ho dono, amic lector, (1) ~~En el transcurs dels anys possiblement s'ha fet algun plec en les pàgines de la meva memòria i la impossibilitat de llegir-hi al dessota produeix alguna llacuna en el recit, que els anys no passen en debades~~, però el que és ~~cert és que l'esperit en restà~~ enrobustit per a sempre més i encara en conserva l'empremta. (1) ~~Potser l'evocació~~ no és ben exacta ~~venint de~~ ~~feble car~~ ~~[illegible] en anys es pot haver produït~~. Pot-ser l'evocació resulta feble a causa de l'atrofiament ~~[illegible] la memòria~~ i els plecs que els anys fan a les pàgines de la memòria ~~que els llargs [illegible]~~ ~~non fent uns plecs en les pàgines de la memòria~~ provocant ~~[illegible]~~ en mes llacunes que perjudiquen el recit, fent-lo perdre intensitat, però l'impacte produït hi resta i en conserva encara l'empremta.

(3) On parla de les feixes de Rupit vol afegir: ~~No sabem i o ens preguntem si aquestes feixes son fetes allí al dessota de les cases perquè és l'única terra aprofitable per a cultivar, o per a servir de sosteniment com una mena de fonaments o punt d'apoi a les vivendes, o si les hi han fet per afavorir la decoració amb el cultiu de llegums i el guarniment d'alguna~~ flor per ací, per allà. Rupit havia de ser decretat monument nacional.

Del Ter al Fluvià.

[illegible] Sant Quirze de Besora a Olot

Anant del Ter al Fluvià he tingut ocasió de donar a la meva ànima una expansió insospitada per a mi abans d'emprendre aquest viatge a peu, de meravellar el meu esperit dient-me que la nostra terra és plena i pletòrica de bells paisatges que altres països ens poden envejar i de donar a la meva retina una visió de color, de grandesa, de frescor i de calma que mai més no podré oblidar. Ja he tingut la avinentesa de veure i de caminar per altres paisatges catalans que m'han agradat molt, però cap no m'ha copçat tant com aquest deixant-me una impressió duradora

~~Tambè hauria pogut titular aquest escrit d'altra manera, menys abstracta~~ El viatge és llarg, pot-ser una vuitantena de quilòmetres, ~~doncs~~ car jo ~~et~~ amic lector vull fer seguir, ~~amic lector~~, el Ter des Sant Quirze de Besora a Manlleu on el deixarés per pujar a les Guilleries per Santa Maria de Corcó i Rupit un xic més enllà devallaràs ~~baixar~~ a la Vall d'Olot fins a aquesta ciutat on hi trobaràs el Fluvià banyant-li els peus. Jo l'he fet en tres aquest viatge dies i això mateix aconsellaria a qui l'hagués de fer a part que gaudís de prou temps per aturar-se en algun lloc interessant (no pas a les viles) on ~~[illegible]~~ pogués esplaiar-s'hi sense ~~que li donés pressa~~ haver de patir les enginyes de la pressa que sovint són les malastrugances de l'excursionista. No és prudent, per qui és un enamorat de la Naturalesa i llurs belleses ~~a~~ de fer-lo en dos dies ni en cotxe, car es perden totes les avantatges de la badoqueria de la descoberta, del repòs i de la lucidesa que ~~donen~~ permeten ~~imprimir~~ al cervell d'imprimir ~~el~~ record inesborrable. Cal anar-hi acompanyat d'un bon company, per poc que sigui possible, car això possibilita l'expansió

i els comentaris ~~multiformes i variats~~ de diversos ordres que susciten la multiformitat de canvis de la naturalesa i la contemplació de tanta bellesa que ~~la Naturalesa~~ aquesta ha posat en la nostra terra.

Sortim de bon matí de St Quirze de Besora i anem baixant sense presses cap a Manlleu seguint una carretera que ~~bordeja~~ voreja el Ter, ~~primer~~ ades a la seva dreta, després a l'esquerra. El riu, estret i de petit manantial, plàcid, manso, net, guarnit d'una herba neta i verda a les dues vores que convida a fer-hi jeia i guardat per uns ~~[illegible]~~ arbres ~~tot el~~ que hi donen ombra ens segueix tot el camí ~~[illegible]~~ sense sotracs, planejant, com si no es mogués o no volgués anar més depressa que les agulles del rellotge; ja té temps(2. No perdem el nostre mentre caminem, doncs a mesura que anem baixant plana avall anirem descobrint a la nostra esquerra una gran estesa de terres i camps color entre rossenc i rogenc com de color de cabellera de panotxa que fan de suport a un grapat de poblets com per exemple Sant Pere de Torelló, Sant Vicenç de Torelló, Torelló, per on passem i un bon grapat de masies que hom diria que estan escampades per aquella terra per a servir de guarniment als primers contraforts pirinencs d'arbredes espesses i d'un verd fort aglutinat. A la nostra dreta les terres son regades pel riu per unes petites preses i uns recs d'obra que l'home ha construit per tal d'assaonar ~~[illegible]~~ d'aigua una bona porció d'aquella contrada. (3

~~[illegible]~~ (4) No ens aturem a la vila de Manlleu on hem deixat el Ter amb tota la nostra recança. Tornarem a trobar tota la calma que aquest ens ha donat i que ens ha deixat corpresos d'entusiasme? No ens aturem a Manlleu perquè tenim por de perdre en els seus carrers ~~[illegible]~~ ~~pels seus carrers~~ l'encís que portem al damunt i per una carretera que aviat es fa costeruda i d'on també veiem ~~tot~~ un bonic paisatge pugem a fer nit a Sta Maria de Corcó un petit poblet on trobarem bé un lloc on reposar d'aquesta trentena de quilòmetres que arribem caminant, que si bé les coses que hem vist han omplenat de joia la nostra ànima no han exhaurit la apetència de veure'n d'altres. Ací, en aquesta regió la gent de les masies són hospitalaris i sempre es troba un lloc on poder dormir a l'aixopluc.

A l'endemà, al segon dia d'aquest viatge, o ~~romiatge~~ millor dit romiatge, que hem emprès per les nostres terres, llevant-nos també de matinet pugem carretera amunt cap a Rupit petit poblet formant part de les Guilleries, de cases, terres, de roques vetustes velles, mil·lenàries ~~[illegible]~~ que diria-ho que han de caure damunt del poble talment ~~hi són al costat~~ i donen calfred de veure-les altes i amenaçadores ~~et~~ a la seva vora. Val la pena d'aturar-se una estona a Rupit que s'aguanta ~~aguantant-se~~ per miracle dalt d'un cingle(1), escenari de una part de la llegenda que Víctor Balaguer ens deixà amb el seu "Joan de Serrallonga"; i on la terra i el cel s'uneixen en una abraçada eterna. Ja ens hi quedaríem per a recorrer aquell racó, extasiar-nos de naturalesa amb l'ofrena de la nostra admiració, però hem d'anar endavant car l'etapa d'avui és un xic més pesada que la d'ahir. A desgrat de ser només de 24 quilòmetres, el camí no és gens planer i el que hem de veure ens obligarà a aturar-nos. Camí enllà fins el Santuari de la Salut on s'acaba la muntanya i la província de Barcelona que fins ara no hem deixat, anem passant entremig del bosc feréstec, hinospitalari, esquerp, ~~don~~ d'on a cada moment creiem que en sortirà una ~~banda~~ escamot de "nyerros" capitanejats pel valent Joan de Serrallonga o pel simpàtic i lleial Fadrí de Sau anant a combatre una banda de "cadells".

Allí però hom sent el que és la llibertat. Llibertat de dinar, de viure a la vostra guisa, de córrer, de menjar, dejunar, de cridar, de cantar, de riure, lluny, ben lluny de la hipocresia de l'egoisme, de tiranies, de privacions, car la llibertat que hom gaudeix a la vila o a ciutat s'acaba on comença la dels altres. Ací no té límits. J. Vallès i Pujals deia en el seu llibre "Elogi de Catalunya": "A la muntanya s'hi purifiquen els pensaments, s'hi enlaira l'esperit, s'hi reposa de ~~terra baixa~~ les misèries de terra baixa i de les viles... La muntanya és un refugi espiritual quan tot sembla envaït per la matèria".

En la muntanya ens desfeixim per una vegada de la monotonia de la línia recta dels carrers, del paral·lelisme de les voreres, ~~i~~ la geometria ondulada de l'horitzó no ens engavanya com ~~com~~ ~~amb~~ la ordenació certa i fabricada ~~amb~~ de la llargada d'un carrer.

Arribem allí on la muntanya s'acaba on la carretera emprèn la davallada cap a la vall d'Olot i allí forçosament ens hem d'aturar davant d'aquell espectacle sorprenent: La Vall d'Olot. Els adjectius d'admiració que ens venen són febles davant el que voldríem dir-ne. Mentre la vall és envoltada de muntanyes que semblen tallades a plom a redós ~~de les~~ del Montolivet i el Montsacopa la vall sembla una gran catifa ~~on el color verd~~ on ~~hi~~ el color ~~verd~~ dels prats va del fort al pàl·lid amb transicions difícils d'establir, si no fos que ~~entremig s'hi~~ barrejat ~~de~~ alguna pinzellada de color de terra cuita dels camps cultivats. La asimetria dels camps i els prats (per un moment reposem ~~estem cansats~~ de la simetria de les viles) barrejada a les clapes blanques i negres de les vaques que hi pasturen i dels poblets que d'allí s'oviren (Bas, Hostalets d'en Bas, Joanetes, les Preses i d'altres) ens donen la sensació d'una magnífica pintura que cap artista del món no podria realitzar. Cal dormir allí prop en un mas, amb aquella vall als peus i així demà abans de partir pel final del nostre periple encara ens podrem delectar a la seva vista.

El tercer dia baixem cap a la plana. Allí adossat a la muntanya neix el riu Fluvià no desprenent-se ~~que seguint les sevar~~dels seus peus d'ella fins que ~~no~~ es desviarà cap ~~fins~~ a Olot per a seguir ondulant i serpentejant enrobustint-se ~~per~~ a mesura de la distància fins al Golf de Roses ben a prop de Castelló d'Empúries per ~~on~~ abocar-se al mar. Però a Olot el riu és minso, clar, cristallí. Fa poc que ha nascut. Sembla un gran rec per a servir de decoració a una pastel ~~pastoral~~ on joves pastors i pastores dansaran una pastoral on s'hi barrejaran els elfs i elfines vinguts de lluny atrets per aquella dansa ~~en una dansa~~ que cantarà l'immortalitat de la nostra terra ancestral.

Que belles coses té la nostra terra. Que efímera és la nostra vida per poder-ne gaudir. Hem deixat el Ter i hem deixat el Fluvià i els enyorem.

Evasió, sensacions, emocions, estimació, devoció,

cap a Castellfullit de la Roca una altra maravella, (1) on la terra s'uneix amb el cel en unes esposalles eternes i escenari d'una bona part de brègues de "Don Joan de Serrallonga". Qui de nosaltres no coneix aquesta novel·la de capa i espasa i d'amor, de tant bon regust català, ~~y~~ que tan brillantment escrigué Víctor Balaguer a l'extrem que molta gent n'ha fet una llegenda?

la transició brusca d'un paisatge a l'altre ens produeix un estrac.

Del Ter al Fluvià

Si em vols seguir, amic lector, en aquest viatge tant llarg (d'una vuitantena de quilòmetres aproximadament) que farem en tres etapes ~~a peu~~ caminant, t'asseguro que no et dolrà doncs el ~~teu~~ nostre esperit quedarà amarat de reconeixença davant aquestos paisatges catalans (que tants països ens poden envejar) quedant-nos per sempre més una impressió duradora.

Sortírem de bon matí de Sant Quirze de Besora seguint el Ter cap a Manlleu, Rupit vorejant les Guilleries i anirem a fer cap a Olot després d'haver travessat la vall d'aquest nom on trobarem el Fluvià banyant-li els peus. Procurarem d'anar-hi amb un bon company que tingui les mateixes recepcions emotives que les nostres i així podrem expansionar-nos amb els comentaris de diversos ordres i comunicar-nos les sensacions que susciten la multiformitat de variacions de la naturalesa d'aquells indrets que aquesta ha abocat damunt la nostra terra amb tanta profusió de bellesa.

De Sant Quirze de Besora anem baixant sense presses (que avorrim perquè son els dissabors de~~l~~ l'excursionista) cap a Manlleu

(1) No ens aturem ~~a Manlleu perquè tenim por de perdre en els seus carrers l'encís que hem emmagatzemat i per una carretera que aviat es fa costeruda deixem la Plana de Vic per a pujar a fer nit a Sta Maria de Corcó un petit poblet on~~ trobarem bé un lloc on reposar-nos de la fatiga del dia etc... Abans d'adormir-nos

ens demanem si tornarem a retrobar la calma que el Ter ens ha encomanat deixant-nos corpresos d'entusiasme.

~~(2) Que bé hi deu fer ara en una nit d'estiu de clar de lluna argentada escoltant el murmull de l'aigua. Quantes paraules d'amor deu haver inspirat als promesos enamorats.~~

~~(3) El Ter no és sempre així. Venint d'Ull de Ter ja porta al damunt una càrrega de quilòmetres i alguna vegada les tempestes el fan tornar malcarat amb uns cops de geni que fan feredat. Cal no fiar-se de les aparences de la seva placidesa.~~

~~(4) Amb recança deixem el Ter que s'en vagi tot xino-xano seguint el seu curs cap a la vall (o millor dit la ex-vall) de Sau i cap al Pasteral camí de Girona per desembocar a Pals. La vall de Sau ja no existeix i al seu lloc hi ha un gran llac degut a una gran presa que s'hi ha construït darrerament negant-la amb St Julià i les masies del voltant; avui tres elements es disputen la hegemonia: l'aigua de l'embassament del Ter, les muntanyes del voltant pelades al zero, difuminades, i de visió dantesca i el cel blau destenyit que no sap per on escapolir-se de tant enganyat que s'hi deu trobar.~~

(4)

~~El veu a Castellfollit joganer saltironejant damunt els rocs i cantant una cançó a la seva joventut, reflexant com fer-ho un mirall tenint les cases encimbellades dalt de la roca (a causa de l'enjogassament de l'aigua).~~

~~Si l'home es un resultat i un producte significatiu de la regió de la terra on ha nascut [illegible] trobem exactament les característiques peculiars del nostre poble. La calma dels veïns, amb el seu dinamisme cap a la plana, l'aspror de la muntanya, la pau i dolçor de la plana i de la vall i la puresa del nostre cel blau tenyit d'infinit per força en el nostre caràcter que s'ha encomanat aquestes característi-~~

~~Carta oberta~~

Entre tots ho fem tot. – En x x x ~~[illegible]~~.

Sol Méstr

Respectable Sr. i compatrici:

Voldria que aquestes ratlles arribessin a les vostres mans i ~~a la vostra consciència [illegible]~~ sacsegessin la vostra consciència amb el mateix calor de patriotisme que jo poso per a dir-les i que fossin acceptades amb la mateixa simpatia que jo sento per tota mena de refugiat sigui del color que sigui. ~~[illegible] que les circumstàncies del món actual [illegible]~~

Ja sé que malgrat els anys que fa que som fora del nostre país l'enyorem encara, i que no ha estat possible d'arrelar-nos en lloc, que no estem content dels ~~[illegible]~~ nostres dirigents i representants dels diversos partits tant interiors (aquests en la clandestinitat) com exteriors que no han ~~[illegible]~~ sabut ~~[illegible]~~ posar-se d'acord per a una acció conjunta que condueixi a la llibertat del nostre poble; que acumulem la rancúnia al que ara en diem errors per la indulgència o feblesa de certs homes de la República o per la intransigència dels que a Catalunya no volgueren que aquesta fos lliure de governar-se ella mateixa, etc, etc. A tots ens ha succeït el mateix. Perquè no us succeiria també a vós? Però ara, després d'una trentena d'anys que la cosa dura, ~~les coses~~ tot han canviat talment d'aspecte que bé cal reconsiderar ~~de de nou~~ el problema de cap i de nou, principalment en l'aspecte particular de cada u.

[illegible] d'una [illegible] que revelarà la història contemporània.

Si és veritat que si les potències que guanyaren la guerra el 1945 ~~[illegible]~~ haguessin extingit la dictadura del ~~[illegible]~~ nostre país tan adicta com era al feixisme internacional, avui ja no hi hauria refugiats pel món, però també cal preguntar-nos si la nostra posició era prou sòlida per a garantir a dites potències que no hauríem caigut en una altra dictadura que els fes molta por. Caigut el feixisme, el franquisme que ~~havia perdut~~

~~que~~ se li havien arrencat les mamelles que l'alimentaven, es sotmeté de bona o de mala gana, a les condicions que li feren les potències occidentals de donar un semblant de llibertat a canvi de no deixar entrar el comunisme a la península, cosa que els feia molta por. I ja no es parlà més dels refugiats, dels mals tractes que s'havia donat als soldats aliats que anant cap al Maroc eren internats en camps de concentració espanyols; de les entrevistes d'Irun i de Montoire, de les promeses que s'havien fet als maquisards espanyols ~~i de tantes i tantes coses que ens feien~~ de la vinguda del socialisme a Anglaterra i de tantes i tantes coses que ens feren canviar de concepte vers el que nosaltres sabíem que és dir lliberals i llibertadors i, per qui triomfi ~~que pels quals~~ molts dels nostres homes deixaren la pell als camps de concentració i al combat. Nosaltres, pobres ignorants, no teníem noció del que és la diplomàcia i ho hem hagut d'aprendre guardant-ne les cicatrius. Bé cal aprendre a viure i a fe que tots n'hem après.

Cadascú pronuncia per ell i Déu per tots. I com que nosaltres no podíem garantir (que no cauríem en una altra mena de dictadura / com que no podíem assegurar ~~havent o tornant a ser~~ si tornàvem a ser un país democràtic) ~~que deixarien~~ aquestes potències deixaren ~~establir~~ bases a països estrangers ~~es deixa~~ la cosa tal com estava puix el qui havia conquerit el poder ~~que aleshores els que havien conquerit el poder~~ al nostre país a costa de la llibertat del poble, ho garantia. El demés era fullaraca.

Entre tant què hem fet nosaltres? Malauradament és ho tan poca cosa que ningú no n'ha tingut compte. Patalejar ~~sense~~ poder posar-nos d'acord primer, (2) i això encara dura; donar cops de cap i llençar llàgrimes ~~després~~ en el mur de les lamentacions després; i a la fi donar les nostres il·lusions per acabades acomodant-nos en els països que ens han acollit el millor possible. Els anys han passat, avui els homes que entraren a França ja són homes de 50 anys per enllà, els fills que portaven i els que han nascut a l'estranger han adoptat la cultura, els

costums i tradicions d'aquell país com seves. Cadascú s'ha situat econòmicament el millor que ha pogut en treballs, negocis o indústries (és allò dels interessos creats) i serien ben pocs els que per tornar a viure a la nostra terra voldrien o abandonar els fills o portar-los allà a sentir-se forasters o refugiats, perdent la opció a la llibertat que han après a disfrutar, o que voldrien perdre una posició que han guanyat amb el seu treball i perseverància. Tot el més que farien si les coses es canviessin seria anar-hi a passar les vacances. (1)

Nosaltres avui, malauradament, hem passat a la història volguem o no, anònimament i col·lectivament els uns i particularment els homes de més renom. Hem passat a la història tràgica d'aquesta Espanya trista, fanàtica i encongonada ~~(malgrat~~ que potser no n'haurà més de fer ~~que no deixen~~ gravament, a aquesta Espanya que no pot concedir llibertat a l'home ni a la col·lectivitat perquè es desmuntaria com un castell de cartes. Deixem la història (no la oficial) que ens jutgi. El jutjament que farà de nosaltres, dels catalans, no serà pas el pitjor.

Tot això vol dir que hem de ser uns desenganyats, que ens hem de desinteressar de la nostra terra, dels nostres germans que pateixen de la frustació de llibertat i que ~~els ofega l'opressió~~ són ofegats per la opressió d'aquestes braços que l'oprimeixen vinguts de fora? De cap manera. Cal que cada u de nosaltres posi el seu gra de sorra a la reconquesta de la llibertat perduda, ~~que cada claudicació~~ cal que ens donem compte que la claudicació és una desraó que té aires de traició i de cobardia després d'haver combatut, cal ajudar als nostres germans cada u a la mida de les seves possibilitats i des de allí on som, condemnats que estem per les contingències de la idea a restar-hi. Encara podem fer quelcom d'útil.

S'han d'acabar els plors de cara al mur dels lamentos, s'han d'acabar les discussions estèrils sobre el que es feu o s'hauria pogut fer, que el que es feu o no es feu, fet està i ja no hi ha remei. Ja n'hi ha prou en guardar-ne el record i la experiència pel dia que sigui necessària. La fe que tenim en els destins del

(1) allà baix ara seriem ~~uns~~ els desconeguts, els oblidats, els inconeguts i ja ~~no tenim prou empenta~~ no som capaços de poder-nos imposar als joves que tenen un altre sentit de direcció que no tindríem nosaltres quin fracàs ens desautoritza a voler-ho intentar. Ja no tenim prou empenta ni les nostres credencials poden fer menció d'èxits esclatants en temps de pau i solament d'una resistència ~~en temps de guerra~~ sense país en temps de guerra. Es així amic i bé cal saber conèixer-se ~~tan~~ on tenim les nafres

Cal posar-se al nivell de les circumstàncies i no abandonar.

nostre poble no en ha de fer perdre la lucidesa.

~~Així amic compatrici expatriat que enyores com jo la nostra terra i perquè no dir-ho, la jovenesa que deixares allà, que desitges la seva llibertat l'esplendor i grandesa, ajudant des del lloc on siguis escampat pel món. a fer obra útil pel bé de Catalunya, en el pla que signi (familiar. particular, col·lectiu, intel·lectual, material etc)~~

Així amic compatrici expatriat que sortires de la nostra terra a la deriva escampant-te pel món, establint-te al lloc on trobares un port que t'acollís, que enyores la nostra terra i, perquè no dir-ho, la jovenesa que deixares allà i que ja no retrobaràs mai ni l'una ni l'altra amb l'esclat que havies conegut; que desitges la seva llibertat i esplendor i grandesa, ajudant des de el lloc on et trobes a fer

obra útil pel bé de Catalunya en el pla que sigui (familiar, particular, col·lectiu, intel·lectual, moral, material, espiritual, cultural, etc) ja tindràs un motiu de treure't les cabòries i d'estar content de tu mateix. Un filòsof deia que mai no hi ha tant de treball que llavors ~~ens~~ hom ha plegat de treballar. cerca aquesta lletra per a desvetllar el ~~teu~~ vostre entusiasme i d'incentiu ~~als vostres~~ propòsits a la voluntat de fer quelcom pel nos-

(2) preferint més alguns partits despullats de tot exclusivisme deixar que les coses restessin com estaven abans de perdre les possibilitat de conquerir el poder absolut i així es perderen en el laberint de les discussions enverinades per l'orgull i la displicència ~~mai~~ tota ocasió de poder donar la seguretat a les persones que la demanaven. Les solucions que haurien acabat amb l'esclavitud de la nostra terra, fiats aquests partits que estaven en la reacció popular que ~~podia~~ endevenir al reconquerir la llibertat, i tot que havia de ser una conjunció de forces democràtiques enfortidores del nostre dret a ser escoltats, es transformà en una dispersió catastròfica i afeblidora ~~que~~ de tota mena ~~de~~ d'il·lusions

tre país. Hi ha tant a fer, comencem per inocular als nostres fills i néts els nostres màrtirs i llurs gestes; parlem-los-hi, perquè ells el parlin la nostra llengua, fem-los ensenyar de llegir i escriure el català si nosaltres no podem fer-ho, per a persones competents que segurament s'en trobaran que s'hi prestaran benèvolament; ajudem les publicacions que puguem; comprem llibres catalans no deixant que s'esmorteixi la cultura catalana; enfortim els rengles de les nostres associacions a l'estranger i disposem-nos a ajudar en el que puguem la gent de l'interior que malda per despertar d'aquest pesombre. Hem llegit en algun llibre que entre tots ho farem tot. Jo crec que ja és hora de no haver-ho de dir així, sinó que posant-ho al present hem de poder dir que «entre tots ho fem tot».

Respectuosament i amicalment vostre compatrici i company d'exili

J. Andreu

Jo estic tolit a causa d'una malaltia articular als genolls i a les anques i a la columna vertebral i un xic a les mans, i per a caminar em cal l'ajuda d'un parell de bastons. Ja fa uns quants anys que no puc treballar ni anar molt lluny. Però em resta el cap per a pensar i la meva ignora i modesta ploma per a col·laborar en una publicació. I així ho faig i així ho faré fins que podré pensant que compleixo un deure i una obligació envers els meus compatricis i el meu país. Que qui tingui facultats o possibilitats en l'ordre que sigui les hi posi, que tal no deixar apagar el foc sagrat que fins ara ens ha sostingut i escalfat per manca de combustible. Si així fos la nostra vida seria trista per haver perdut l'objectiu a assolir, la fita que ens hem proposat encalçar; que l'home que no més viu del record es vell abans d'hora.

Benjamin Franklin digué: «Allà on hi ha la llibertat, allà hi ha la meva pàtria». Fem que sigui possible de poder dir ~~a la nos~~

~~Goethe digué~~: ~~«La terra~~: «Allí a la meva ~~terra~~ pàtria hi ha la llibertat»

Imaginant això en aquella ocasió propícia insensatament i tristament una de les poques conjuncions que es presentaren per la consecució i recuperació de les nostres llibertats.

Guimerà morí el 1924. Jo vegí a Rusiñol el 1925. Ell tenia el lloc més alt
tenia un palpit humà
Originari de Manlleu Rusiñol neix a Barcelona el 25 de febrer del 1861.
«L'auca del Sr Esteve» sàtira de l'ordre burgès
La família Russinyol i son Víctor Balaguer es professaven una gran amistat.
S. Rusiñol es un realista impressionista en pintura també és realista en les seves tragi-comèdies humorístiques
Un pintor català Utrillo
Potser de cap més artista català no s'han escrit tantes anècdotes i llegendes com s'ha fet de Rusiñol
Una pintura de Casas en el Cau Ferrat.
Col·laborà a l'«Esquella de la Torratxa»
Extret de «Rusiñol» de Josep Pla: Rusiñol digué «Una revolució és el triomf dels ambiciosos de baix, contra els mandrosos de dalt» (Llegir pag 79) «L'home que vol ésser demòcrata, o és que ja ho és, o és que fa el tonto». «Si es veritat, com asseguren, que la propietat és un robo, el dia que tot serà de tots tots serem lladres». (de «Màximes i pensaments»
(Veurer pags 80-81 sobre Amadeu Vives) autor de l'Emigrant lletra de J. Verdaguer.
«Els col·leccionistes d'antiguitats, son els drapaires dels records» pag 86.

En la seva col·lecció del Cau Ferrat no són solament peces velles de fora el que hi ha. Hi ha reproduccions de coses que no havent pogut adquirir ell les dibuixa i feu reproduir

Rusiñol home franc, obert, simpàtic; li agrada la companyia i aborreix la solitut, doncs sociable i afectuós amb els amics. No parla malament de ningú i és amic de les persones que no pensen com ell (com si tingués una educació europea diferent de la nostra que aviat ens tirem els plats pel cap)

Per ell la comèdia era una realitat i la realitat una comèdia havia dit la seva esposa Lluïsa Denís

al Cau Ferrat hi ha pintures d'en Casas entre elles la seva obra mestre "Le Moulin de la Galette"

Rusiñol tingué molts amics però sembla que els més grans i incondicionals foren Casas i Canudas, Albert Manas, pàgina 131 Leon Daudet

El Cau Ferrat s'havia iniciat al carrer de Muntaner i traslladat a Sitges cap allà l'any 1890 o 91

Rusiñol escrigué a "La Vanguardia" els articles sobre la seva estada a París.

La novel·la "El català de la Mancha" pag 123.

Utrillo era català. "Els Jocs Florals de Canprosa" pag 211.

a Sitges hi ha quadros de Rusiñol, de Casas, del Greco i de diversos pintors.

Joaquim Folch escrigué: "Rusiñol pintor és una personalitat inexplicable sense el Rusiñol literat."

Sembla que fou un tasta olletes de experiments l'impressionisme, del realisme, del modernisme. A ell tot això se li en donava

poc. Ell pintava melancòlicament

Diu Maria Rusiñol "L'escriure era per ell un passatemps. El seu amor fou sempre la pintura. Cal confessar que estimava més el seu art que a la meva mare i a mi. Quan estava davant d'una tela ja no era res d'aquest món".

El 14 de novembre del 1894 dos Grecos entren al Cau Ferrat amb gran cerimònia. Es pot dir que fou Rusiñol el qui descobrí aquest artista que després ha tingut tanta celebritat.

Veure pag. 156. "Venim aquí"...

"L'alegria que passa" teatre. "Anant pel món" 1r llibre català "Els caminants de la terra" "Fulls de la Vida" L'illa de la calma

El piano del Cau fou utilitzat per Manuel de Falla a l'època que composà "El amor brujo". Pel Cau i passaren totes les personalitats musicals, pictòriques, literàries teatrals del temps de Rusiñol.

Perez Galdós (de la pag 149 a

La cançó russa "Volga, Volga" fou cantada per primera vegada a Espanya per una massa coral russa de 300 coristes.

El famós "perjuré" del "Català..."

Manuel de Falla composà al Cau Ferrat les "Noches en los jardines de Espanya".

Opisso digué: "Rusiñol és el poeta de les alegries que passen i de les tristeses que queden".

Altra gran amic Salmeron, Joaquim Mir,

L'"Héroe" obra dramàtica estrenada al Romea el 17 d'abril del 1903 (arran de la pèrdua de Cuba)

"Gente Bien" "El místic" "La mare" "Oracions" Simplicitot entenedora de tot el que escriu.

En l'antologia molt extensa de la obra de Rusiñol

Sobre el Sr Esteve pag 282

"L'auca del Sr Esteve" llibre i sàtira teatral

molt de pirinenc

El Cau Ferrat (ferro forjat, vidre, de molts indrets de la península, objectes d'excavació trobats o adquirits pels llocs que ell passà Andalusia, Mallorca, Catalunya i pintures, mestres i retrats pintats (Icart, Casellas, Eleonora Duse, Casas, Utrillo, Galdós) evocant les seves estades a París, Granada, València, Mallorca, Sitges i escultures, ceràmica, i el brollador

Escriptor, literat, pintor, dramaturg, col·leccionista

"Les aigües minerals només curen quan estan de moda"

"Quan un metge està malalt i necessita un consell de confiança no es fida mai a si mateix?"

"Per a les beates, resar és com fer el solitari"

"Els deus s'alaben dignament d'ésser-ho, però tots tracten de canviar d'estat"

Li agradava la companyia i el parlar, el conversar del que fos i amb qui fos.

Escepticisme pag 331

"Màximes i mals pensaments" 1927 darrera cosa que escriu. Ha escrit noranta títols. Les poesies foren de broma.

Veure pag 353 } Morí el 13-juliol 1931

punya-sigats.

6	Maig	9 r mongetes tendres
6	"	sembrar juli-vert
6	"	2 r pèsols
6	"	2 r enciam
10	"	4 r endívies
11	"	4 r carottes llarga (ravets)
12	"	4 r endívies (dàlies)
13	"	7 r mongetes seques
13	"	1 r cornichons
15	"	courgetes
25	"	mongetes tendres
30	"	chicorée - escarole

---

a vegades l'home que escriu emportat per la ~~seva dèria~~

Emportat per la seva dèria alguna vegada l'home que escriu ho fa pel seu plaer, per descarregar-se d'un pensament que el lancina i que una vegada haurà posat damunt el paper s'en sentirà reposat. Moltes vegades aquests "papers" escrits així, pel plaer d'escriure, van a parar al calaix de les deixalles inèdites que ~~molt~~ sovint ~~poden~~ serveixent a ~~[illegible]~~ a la represa amb d'altres papers sortint-ne encara quelcom de profitable com en surt ~~encara~~ un bon ferro colat dels trossos i romanalles que resten al taller del serraller o com ajuden a pujar una altra paret els trossos de totxo que queden de la construcció d'una casa

28	Febrer	3 r alls
29	"	4 " escalotes
2	Mars	4 " sebes de Mulhouse
11	"	5 r sembrada sebes palla
12	"	6 r. sembrada porros.
28	"	4 r patates
28	"	2 r pesols
28	"	2 r faves
29	"	2 r enciams g. jaune d'or.
31	"	3 r. carottes
31	"	reines margarites.
31	"	tomàtes
31	"	2 r cols de milan
31	"	1 r àpit
5	Abril	1 r navets
5	"	2 r espinacs
5	"	1 r bledes.
4	"	5 r patates
6	"	1 r bledes.
9	"	6 r patates Bintje
10	"	6 r patates "
13	"	6 r patates "
14	"	8 r " (4 de Bintje . 4 Kaspondy)
23	"	8½ r " Kaspondy
24	"	6 r " "

24.300
11
24300
243
2673,00

24.300
2673
26973

99.000
11
99000
99000
1089000
99 000
1098990
26730
136620
45,540
16
16
12

22 r bintje
11

138 | 3
46

14
4
5
9
7
4
3
13
8
67